

Az apport tárgyának elméleti és gyakorlati kérdései

Konzulens:

Papp Tekla

Szegedi Tudományegyetem Állam- és
Jogtudományi Kar Polgári Jogi és Polgári
Eljárásjogi Tanszék

Készítette:

Zádori Beáta Helga

Szeged, 2014.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	2
I. Az apporttárgyak szabályozásának jogi háttere	3
1. Az 1988. évi VI. törvény apportra vonatkozó szabályozása	3
2. Az 1997. évi CXLIV. törvény apportra vonatkozó szabályozása	4
3. A 2006. évi IV. törvény apportra vonatkozó szabályozása	6
4. Apport szabályozása az új Ptk.-ban	8
5. Az Európai Unió apportra vonatkozó szabályozása	9
II. Az apport tárgyai	11
1. A dolog, mint az apport tárgya	11
1.1. Ingó dolgok	12
1.2. Ingatlanok	13
1.3. Dologkapcsolatok	14
1.4. Dologi joggal terhelt ingatlanok apportja	15
1.5. Nem apportálható dolgok	16
2. A szellemi alkotás, mint az apport tárgya	19
2.1. Szerzői művek apportálása	19
2.2. Szabadalom	23
2.3. Védjegy	25
2.4. Know-how	26
3. Vagyoni értékű jogok apportja	29
3.1. Vagyoni jellegű jogviszonyokból származó jogok	29
3.1.1. Dologi jogok	29
3.1.1.1. Haszonélvezeti jog	29
3.1.1.2. Használati jog	31
3.1.2. Kötelmi jogok	32
3.1.2.1. Bérleti jog	32
3.1.2.2. Követelés	33
3.2. Személyi jellegű jogviszonyból származó jogok	35
3.2.1. Goodwill	36
4. Üzletrész	37
5. Értékpapírok	39
III. Összegzés	41
Irodalomjegyzék	43

Bevezetés

A gazdasági társaságok alapításához és működéséhez a vagyoni hozzájárulás elengedhetetlen feltétel. Ez az alapító és utóbb belépő tagok kötelezettsége. A hozzájárulás pénzbeli és nem pénzbeli formában történhet. A nem pénzbeli hozzájárulási formát kísérem meg körbejárni a dolgozatban. Nevezetesen, hogy pontosan mi is lehet a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás tárgya és az milyen módon „vihető” be a leendő társasági vagyonba?

Először a három gazdasági társaságokról szóló törvényt és az új Polgári Törvénykönyvet vizsgálom meg e szempont alapján, a dolgozat második részében pedig az egyes lehetséges apporttárgyak átruházásának különös szabályait tekintem társasági jogi szempontból, melyet a bírósági döntések segítenek megvilágítani.

A dolgozatban nem térek ki az apporttárgyak értékelésének kérdéseire, mivel azok elsősorban számviteli kérdések. Továbbá nem vizsgálom a pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulások arányait az egyes társaságok esetében és az azt szolgáltató tagok felelősségét sem, mivel ezen szabályokkal kapcsolatban nem merül fel különösebb gyakorlati probléma.

Vizsgálódásaim középpontjában elsősorban az áll, hogy a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulások rendelkezésre bocsátása pontosan mit jelent az egyes tárgyak esetében és ez milyen módon és feltételekkel valósítható meg? Milyen ismérvekkel kell bírjon egy apporttárgy, ahhoz hogy rendelkezésre bocsátható legyen és melyek azok a tárgyak, amik ki vannak zárva e körből?

E tekintetben a gazdasági társaságokról szóló törvény és más - egy-egy apporttárgy esetében - alkalmazandó jogszabály kapcsolatát is vizsgálom, beleértve az új Polgári Törvénykönyv apportra vonatkozó szabályainak az értelmezését is.

Kutatásom módszere a kapcsolódó jogszabályok grammatikai, történeti és logikai értelmezése mellett, a témában keletkezett bírósági döntések elemzése. E módszerek alapján a dolgozat első részében az apporttal kapcsolatos jogszabályi követelményeket mutatom be, második részében pedig az egyes apporttárgyak elemzését vezetem végig érintve a dolgokat, a szellemi alkotásokat, a vagyoni értékű jogokat, az üzletrészt és az értékpapírt.

Célom az, hogy a dolgozat végén egy áttekinthető képet lehessen kapni arról, hogy az első 1988-as gazdasági társaságokról szóló törvény létrejöttétől kezdve napjainkig hogyan alakult az apportálás tárgyaival kapcsolatos joggyakorlat és e területen milyen esetleges változások várhatóak.

Kézirat lezárva: 2014. január 16.

I. Az apporttárgyak szabályozásának jogi háttere

1. Az 1988. évi VI. törvény apportra vonatkozó szabályozása

Az 1988. évi VI. törvény a gazdasági társaságokról (továbbiakban első Gt.) a gazdasági társaságok közös szabályai című fejezetében meghatározta a társaságok alapításával kapcsolatos általános szabályokat is.

A jogszabály 22. § szakaszban fektette le a gazdasági társaság vagyonára vonatkozó rendelkezéseket. A 22.§ (1) bekezdése többek között kimondja, hogy a társaság vagyonát a tagok bocsátják rendelkezésre, míg a 22. § (2) bekezdése határozza meg azt, hogy ez a vagyon miből állhat. A társaság vagyona a tagok pénzbetétéből és nem pénzbeli betétéből áll. Ez a jogszabályhely azt is meghatározta, hogy mi tekinthető nem pénzbeli betétnek, illetve nem pénzbeli hozzájárulásnak (apport). A törvény szabályozása szerint az *apport lehetett bármilyen vagyoni értékkel rendelkező forgalomképes dolog, szellemi alkotás és vagyoni értékű jog* is.

A kérdés az, hogy a társaság vagyonának rendelkezésre bocsátása milyen módon történik. A rendelkezés, mint kifejezés, a polgári jogi törvény¹ által használatos fogalom, amely a dologi jog szabályai között, a tulajdonjogról szóló szakaszokban kerül előtérbe. A rendelkezés joga az ún. tulajdonosi triász körébe tartozik a birtoklás és használat mellett.² Így ezt a kifejezést használva joggal feltételezhetjük, hogy az alapító tagok által rendelkezésre bocsátott vagyon a társaság tulajdonába kerül. A törvény indokolása egyébként úgy fogalmaz, hogy a társaság vagyonának egy része abból a forrásból származik, melyet „*a tagok a saját vagyonukból elkülönítenek és a társaság rendelkezésére bocsátanak (többnyire a társaság tulajdonába adással)*”. Az hogy, ez a tulajdonba adás milyen módon történik - használhatjuk-e az átruházás szabályait - nagyban függ attól, hogy mi az apportálás tárgya.

Az első Gt. ugyanakkor megemlíti a vagyoni hozzájárulás társaság használatába való kerülését is, mikor is a 60. § (1) bekezdése azt mondja, hogy *a pénzben és elhasználható vagy helyettesíthető dolgokban nyújtott vagyoni hozzájárulás a társaság tulajdonába, egyéb vagyoni hozzájárulása - a társasági szerződés rendelkezése szerint - a társaság tulajdonába vagy használatába kerül*. Emellett arról is rendelkezett az első Gt., hogy *kétség esetén a tag vagyoni hozzájárulását a társaság tulajdonának kell tekinteni*. Így tehát főszabály szerint a pénzbeli hozzájárulás a társaság tulajdonába került, míg a nem pénzbeli hozzájárulás

¹1959. évi IV. törvény (továbbiakban Ptk.)

²Ptk. 98. § , 99. § , 112. §

tulajdonba vagy használatba kerüléséről a társasági szerződés volt hivatott rendelkezni. Ennek hiányában azonban a törvény vélelmet állított fel a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás társasági tulajdonba kerülésére vonatkozóan.

Arra, hogy az apport tárgyának meghatározása a gyakorlati életben problémákat vethet fel, a törvény indokolása is kitér. Fontos szempontként jelenik meg a témával kapcsolatban a hitelezők védelme, ugyanis a társaság vagyona a hitelezők igényeinek kielégítésére is fedezetül kell, hogy szolgáljon.

Az apport tárgyával szemben követelményként jelenik meg a forgalomképesség, hiszen másképp nem lehetne átruházható, használatba adható vagy rendelkezésre bocsátható. A törvény nem szabályozza a végrehajthatóságot, de az indokolásban megemlíti a jogalkotó, hogy szükség esetén a hitelezőknek lehetőségük kell legyen arra, hogy „*akár végrehajtás útján is hozzájuthassanak követeléseikhez.*”

Az első Gt. 1992-es módosítása, kft.³ és rt.⁴ esetében törvényi szinten is kimondta, hogy az apport tárgya *végrehajtható dolog, vagy olyan szellemi alkotás, illetve jog lehet, melyet utóbb a társaság harmadik személy hozzájárulása nélkül is átruházhat.* Ezen szabály gyakorlati jelentőségére az egyes apport tárgyak elemzésénél térek ki.

2. Az 1997. évi CXLIV. törvény apportra vonatkozó szabályozása

Az 1997. évi CXLIV. a gazdasági társaságokról szóló törvény (továbbiakban második Gt.) a korábbival ellentétben nem határozott meg általános szabályokat az apport tárgyra vonatkozóan, csupán annyit rögzített, hogy a társaság alapításához szükséges vagyoni hozzájárulás a tagok pénzbeli hozzájárulásából és nem pénzbeli hozzájárulásából állhat. A törvény indokolásában jelent meg ennél pontosabb meghatározása a nem pénzbeli hozzájárulásnak, amely szerint az „*elvileg minden vagyoni értékű forgalomképes dolog, szellemi alkotás vagy jog*” lehet. A törvény szakított a korábbi gyakorlattal, amely megengedte, hogy a tag vagyoni hozzájárulása a társaság használatába kerüljön, mivel egyértelműen kimondásra kerül, hogy a társaság induló vagyona a tagok által a társaság *tulajdonába* adott pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulásából áll.⁵ Így a használatba adás csak a használati jog apportálásával volt megvalósítható.

³1991. évi LXV. tv. 20. § (2) bek.

⁴1991. évi LXV. tv. 32. §

⁵második Gt. 12. § (1) bek.

A törvény speciális szabályokat állít fel a kft. és rt. esetében. A kft.-re vonatkozó rendelkezések között, a 124. § (3) bekezdés az apport tárgyával szemben feltételként rögzíti, hogy a *vagyoni értékkel bíró forgalomképes dolog, szellemi alkotás, vagy vagyoni értékű jog végrehajtás alá vonható legyen, mely harmadik személy hozzájárulása nélkül is átruházható. A törvény hozzájárulásnak tekinti, ha azt már a nem pénzbeli betét szolgáltatásakor is megadták.* Ezzel a szabállyal a törvény indokolása szerint a gyakorlatban felmerült problémákat akarta a jogalkotó kiküszöbölni, melyek az állami és önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok bérleti jogának apportálásával kapcsolatosan merültek fel.

A zártkörűen alapított részvénytársaság esetében a törvény 208.§ (1) bekezdése a kft.-re vonatkozó ismertetett speciális szabályok mellett még azt is előírja, hogy az alapító okirathoz mellékelni kell a könyvvizsgáló jelentését, mely tartalmazza a nem pénzbeli hozzájárulás leírását, értékelését, valamint az értékelés szempontjait. A törvény indokolásában kitűnik, hogy ez a szabály az Európai Közösség 2. számú társasági jogi irányelve 10. cikkében foglaltakkal összhangban került megfogalmazásra. A törvény 2003-as módosítása azt is előírta, hogy a könyvvizsgáló független legyen.⁶ A második Gt.-nek az Európai Unióhoz való csatlakozással kapcsolatos jogharmonizációs tevékenység során megalkotott 2003. évi XLIX. törvénnyel történt módosításával új feltételek kerültek meghatározásra a nem pénzbeli hozzájárulás rendelkezésre bocsátásáról az rt. esetében. Az adós által elismert jogerős bírósági határozaton alapuló követelés is apportálhatóvá vált.

Noha a fentebb említett szigorúbb szabályok csak a kft.-re és az rt.-re vonatkoznak, a cégbírósági gyakorlat hajlott arra, hogy ezeket a feltételeket a kkt. és bt. esetében is megkövetelje.⁷ Elviekben azonban ezek a szabályok a kkt.-re és bt.-re vonatkozóan nem voltak irányadóak.⁸

⁶második Gt. 211. §, 219. § (2) bek.

⁷A társasági és a cégtörvény kommentárja I. kötet Szerk. Sárközy Tamás, HvgOrac Budapest 2004. 147. o.

⁸Sárközy i.m. (2004.) 407. o.

3. A 2006. évi IV. törvény apportra vonatkozó szabályozása

A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (továbbiakban harmadik Gt.) általános rendelkezéseiben az első Gt.-hez hasonlóan ismét megjelent az apport általános meghatározása. A 13. § (2) bekezdés szerint nem pénzbeli hozzájárulás lehet bármilyen vagyoni értékkel rendelkező dolog, szellemi alkotáshoz fűződő vagy egyéb vagyoni értékű jog, ideértve az adós által elismert, vagy bírósági határozaton alapuló követelést is. Megfogalmazásra kerül az is, hogy nem tekinthető apportnak a tag munkavégzésre, vagy más személyes közreműködésre, illetve szolgáltatás nyújtására irányuló kötelezettségvállalása.

A törvény indoklásában utalt rá a jogalkotó, hogy mivel a második Gt. nem tartalmazott általános apportmeghatározást, a kft.-re és rt.-re viszont speciális szabályozást írt elő, így az apportálásra vonatkozó joggyakorlat nem volt egységes. Ezért szükségesnek bizonyult, hogy az apport szolgáltatására vonatkozó rendelkezéseket ismét általánosan szabályozzák. A végrehajthatóság, mint követelmény, nem jelent meg a törvény szövegében. Az indokolás szerint, mivel ezt a 2. számú társasági jogi irányelv sem követeli meg, ezért a jogalkotó sem kívánta ezt a feltételt a törvényi szinten szabályozni. Az irányelv vonatkozó rendelkezéseit az Európai Unió apportra vonatkozó szabályainál ismertetem.

Emellett egy másik változás, melyre Kovács László is felhívta a figyelmet, hogy a végrehajthatóság mellett a forgalomképességet és az átruházhatóságot sem követeli meg a törvény szövege.⁹ Fontos megjegyezni, hogy a forgalomképességet a második Gt. is csak a kft. és rt. esetén követelte meg. A 2006. évi IV. törvényhez fűzött kommentár azonban megjegyezte, hogy apport tárgya „*értelemszerűen csak forgalomképes*” lehet. Forgalomképtelenség esetén, a jogügylet maga válna érvénytelenné, mellyel az apport tárgyat az apportőr a társaság rendelkezésére bocsátja.

Az átruházhatóság kérdése véleményem szerint az apport tárgyat tekintve relatíve vizsgálendő, így általánosságban valóban nem lett volna célszerű, ha a törvény 13.§ szakaszában az apport tárgyával szemben támasztott feltételként a forgalomképesség megfogalmazásra kerül. Példaképpen, ha egy szerzői műhöz fűződő vagyoni értékű jog apportálásáról van szó, akkor az átruházhatóság, nem bír relevanciával, mivel a szerzői jogok természetüknél fogva nem átruházhatóak, a szerzői műhöz kapcsolódó vagyoni értékű jogok gyakorlására engedély csak

⁹Kovács László: Az új apportszabályok közelebbről, Céghírnök, XVI. évfolyam, 2006. 12 szám, 8. old.

felhasználási szerződéssel szerezhető.¹⁰ Mivel a törvény szerint apport tárgya lehet a szellemi alkotáshoz fűződő vagy egyéb vagyoni értékű jog is, így az átruházhatóság feltételként való megszabása ellentmondást hozott volna létre a Ptk. és a harmadik Gt. között. Arra a problémára, hogy a „jogátruházás” törvényi szinten a Ptk.-ban nem volt meghatározva, Wellmann György is felhívta a figyelmet egy tanulmányában.¹¹

Egy másik változás a korábbi szövegezésekhez képest, hogy a törvény megfogalmazása szerint *a tagok vagyoni hozzájárulása pénzbeli hozzájárulásból, illetve a tagok által a társaság javára szolgáltatott nem pénzbeli hozzájárulásból áll.*¹²

Az első Gt. a nem pénzbeli betét *társaság rendelkezésére bocsátásáról*,¹³ míg a második Gt. a nem pénzbeli betétnek a *gazdasági társaság tulajdonába adásáról* szólt.¹⁴ A harmadik Gt. megfogalmazásából nem volt egyértelműen megállapítható, hogy az apport tárgya a *társaság javára* történő szolgáltatással a társaság tulajdonába kerül-e vagy sem. Ezzel összefüggésben az sem, hogy szükség van-e az apport tárgyának átruházására?

Úgy gondolom, hogy pontosan azon megfontolásból fogalmazott így a jogalkotó, amiért az átruházhatóság követelménye sem jelent meg. Nevezetesen, hogy a harmadik Gt. háttérjogszabályaként alkalmazott Ptk. átruházással kapcsolatos szabályai nem voltak alkalmazhatóak minden apporttárgy esetében.¹⁵ Így nem lettek volna átruházhatók, ezért a társaság rendelkezésére sem lettek volna bocsáthatók és a tulajdonába sem lettek volna adhatók. Ugyanakkor az apport tárgya el kell, hogy váljon az apporttörtől, mivel az a társaság vagyonába kerül és azzal a társaság, mint elkülönült jogalany fog rendelkezni. Emellett a hitelezői igények kielégítéséhez is elengedhetetlen az, hogy az apport tárgya ténylegesen kikerüljön az apportőr rendelkezése alól.

A korlátolt felelősségű társaság alapításánál speciális szabályként jelenik meg, hogy a társasággal szemben nincs helye beszámításnak.¹⁶ Ennek a rendelkezésnek a tagi kölcsön, valamint a társasággal szemben fennálló követelés apportálásánál lesz jelentősége.

¹⁰1999. évi LXXVI. tv. 16. § (1) bek.

¹¹Wellmann György: A társasági, illetve polgári jogban mi lehet tulajdon és ebből következően apportálás, illetve átruházás tárgya? (Gazdaság és Jog, 2003. október, 10. szám 11-14. o.)

¹²harmadik Gt. 13. § (1) bek.

¹³első Gt. 22. § (2) bek.

¹⁴második Gt. 12. § (1) bek.

¹⁵Például a korábban kifejtett szerzői művek apportja esetén.

¹⁶harmadik Gt. 118. § (1) bek.

4. Az apport szabályozása az új Ptk.-ban

A 2013. évi V. törvény az új Polgári Törvénykönyv (továbbiakban új Ptk.) a Harmadik Könyvben külön rendelkezik a jogi személyek, továbbá ezen belül a gazdasági társaságok általános szabályairól. Az apportra vonatkozó rendelkezéseket először a jogi személyek létesítésének szabályai között találhatjuk meg. A 3:10.§ (2) bekezdés szerint *nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként az alapító vagy a tag dolog tulajdonjogát vagy vagyoni értékű jogot ruházhat át jogi személyre.* Emellett a 3:99.§ (1) bekezdés, mely már a gazdasági társaságok közös szabályai között található, rögzíti azt is, hogy *nem pénzbeli hozzájárulásként követelés is szolgáltatatható, ha azt az adós elismerte, vagy az jogerős bírósági határozaton alapul. A tag munkavégzésre, személyes közreműködésre, vagy szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalása nem lehet nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás.*

Ezzel a rendelkezéssel a szabály megfelel az Európai Unió tőkevédelmi irányelvének, melyről a következő pontban lesz bővebben szó. Az irányelv hatálya alá a magyar szabályozás szerint a részvénytársaságok tartoznak, ugyanakkor az új Ptk. a gazdasági társaságok általános szabályainál helyezi el, így tehát kiterjeszti az összes gazdasági társasági formára a követelés apportálásának lehetőségét.

Az új Ptk. betölti azt az űrt is, melyet az okozott, hogy a Ptk.-ban nem szerepelt kifejezetten a jogok átruházhatóságának intézménye, holott a joggyakorlat megteremtette a jogok átruházásának lehetőségét.¹⁷ A probléma abból adódott, hogy a Ptk. szó szerinti értelmezése alapján az alanyokat megillető jogok általánosságban forgalomképtelenek voltak, miközben egyes jogszabályok bizonyos jogokat forgalomképpessé nyilvánítottak, de akár a Ptk. is tartalmazott ilyen tartalmú speciális rendelkezéseket.¹⁸ Az új Ptk 6:202.§ bekezdése szerint *a jogosult a jogát másra átruházhatja, kivéve, ha jogszabály a jog forgalomképpességét kizárja, vagy a forgalomképtelenség a jog természetéből egyértelműen következik.* A jogok átruházásának szabályaira a követelés átruházásának szabályait kell alkalmazni. A kommentár¹⁹ utal arra, hogy mind az engedményezés, mind pedig a jogátruházás a tulajdonjog átruházásnak logikáját követi. Így tehát az átruházásra vonatkozó törvényi kellékek a jogok és követelések átruházása esetén is alkalmazhatóak. Fontos azonban megjegyezni azt a gondolatot, hogy az engedményezés szabályainak alkalmazása a jogátruházás során „nem

¹⁷új Ptk. 6:202. §

¹⁸Ptk. 252. § (1) bek.

¹⁹Az új Ptk magyarázata V./VI. szerk.: Wellmann György, HvgOrac, 2013. 356. o

mechanikus, hanem érdemi vizsgálatot tesz szükségessé. Ennek oka, hogy abszolút szerkezetű jogviszonyok esetében az engedményezésnek nem alkalmazható minden szabálya, pl. értesítés, vagy teljesítési utasítás.”²⁰

A harmadik Gt. szabályozásával ellentétben nem nevesíti az új Ptk. szerinti apport szabályozás a szellemi tulajdont. Már Kisfaludi András²¹ is utalt arra, hogy a szellemi alkotások apportjának lehetősége kifejezetten vagyoni értékű jogokat jelentett. Így tehát az új Ptk. szabályozása alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy a szellemi alkotások apportja megfelel a vagyoni értékű jogok apportjának. Ez összhangban van a jogátruházás intézményével. Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy a szellemi alkotásokhoz fűződő át nem ruházható vagyoni jogok esetében mi lesz az apportálás módja, tekintve, hogy a felhasználási szerződéssel adott engedély nem tekinthető a jog átruházásának. Úgy gondolom, hogy azokban az esetekben, ahol jogszabály kifejezetten rögzíti, hogy az adott szellemi alkotáshoz fűződő vagyoni jog nem átruházható, az új Ptk. alapján annak apportjára sem lesz lehetőség.

5. Az Európai Unió apportra vonatkozó szabályozása

Az Európai Unió szabályozása lényeges a magyar jog szempontjából is, hiszen a magyar társasági jogi szabályozást az Európai Unióhoz való csatlakozáskor harmonizálni kellett a közösségi joggal. Több irányelv is foglalkozik a gazdasági társaságokat érintő szabályozási tárgykörökkel, de ezek közül egyet kell kiemelni, amely az apportálásra vonatkozó szabályokra is hatással van. Ez az ún. tőkevédelmi irányelv, vagyis az ún. 2. számú irányelv. Az irányelv hatálya alá többféle társasági jogi formáció is tartozik, de a magyar jogban csak a részvénytársaság felel meg ezeknek a feltételeknek.²² Az irányelv két tartalmi előírást fektet le az apportra vonatkozóan: az egyik, hogy vagyoni értékkel bírjon, a másik pedig egy negatív feltétel, miszerint nem képezheti a nem pénzbeli hozzájárulás tárgyát munkavégzésre vagy más szolgáltatás nyújtására vállalt kötelezettség.²³ Ez az előírás a korábbi bírói gyakorlattal egyezett, így gyakorlatilag nem jelentett szigorítást a harmonizáció során.²⁴ A magyar szabályozás számára viszont újszerű, hogy az irányelv bevezette a részvénytársaság alapítása esetében az apport független szakértő általi kötelező értékelését. Az apport tárgyával

²⁰A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal szerk. Vékás Lajos Complex Budapest 670. o.

²¹Kisfaludi András: Társasági jog, Complex Kiadó 2007. 100. o.

²²Gadó Gábor: A társasági vagyon szolgáltatására és védelmére vonatkozó közösségi jogi követelmények (Javaslatok a hazai részvényjog módosítására) I. rész, Gazdaság és Jog 2003. 3. szám 3. o.

²³Ez a kitétel a harmadik Gt. 208. § (2) bekezdésben is megjelenik az rt.-re vonatkozó szabályoknál.

²⁴Európai Társasági Jog (szerk. Mickolczy Bodnár Péter) KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó 2004. 400. o.

kapcsolatban az irányelv nem fogalmaz meg semmilyen további követelményt, így támpontot sem ad. Gadó Gábor felveti azt a kérdést, hogy vajon a tagállami szabályozás megállapíthat-e ennél szigorúbb feltételeket az apport tárgyával szemben.²⁵ Az akkor hatályos második Gt. nem fogalmazta meg általánosságban az apport fogalmát, ugyanakkor, mint azt korábban kifejtettem, eltérő rendelkezéseket tartalmazott a kkt.-re és bt.-re vonatkozóan, mint a kft. és rt. esetében. A korlátolt felelősségű társaságot tekintve ezek a szabályok szigorúbbak voltak, mint az uniós szabályozás hatálya alá eső rt. esetén, mivel a tőkevédelmi irányelv nem rendelkezett a végrehajthatóságról, míg a hazai szabályozás azt a kft.-re vonatkozóan előírta. Úgy gondolom, hogy amennyiben a tagállami szabályozás az irányelv által meghatározott szabályoknak megfelel, úgy azon tárgykörökben, melyekre az irányelv nem tér ki, nincs akadálya további szabályozásnak a tagállam részéről. A végrehajthatóság végül nem került bele a csatlakozás után megalkotott 2006. évi IV. törvénybe.

²⁵Gadó G. i.m. (2003) 4. o.

II. Az apport tárgyai

1. A dolog, mint az apport tárgya

Az apport tárgyai között először a dolgok kerülnek megtárgyalásra. A fogalom meghatározását háttérjogszabályként a Ptk. adja meg, miszerint *minden birtokba vehető dolog tulajdonjog tárgya lehet*.²⁶ A szakirodalomban kialakult az az álláspont, hogy a dolgot ezen fordulat alapján „birtokba vehető testi tárgyként” aposztrofálja. Ennek indoka az, hogy a dolog tárgyasult formában kell, hogy megjelenjen, mivel csak így vonható uralom alá, csak így lehet birtokban. Ugyanakkor a Ptk. kiterjeszti a dolog fogalmát a pénzre, az értékpapírokra, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre.²⁷

A társasági jog szempontjából azt kell megvizsgálni, hogy az apportálni kívánt dolog hogyan bocsátható a társaság rendelkezésére. Az apportálás jelen esetben a tulajdon átruházásával mehet végbe, így az apportálni kívánt dologgal szemben támasztott követelmények megegyeznek az átruházni kívánt dologgal szemben támasztott feltételekkel. A dolog feletti tulajdonjog érvényes átruházásához a Ptk. 117.§ (1), (2) bekezdése négy követelményt támaszt. Az átruházás megfelelő jogcímmel kell, hogy történjen, a dolgot ténylegesen birtokba kell adni,²⁸ amelynek tulajdonátruházási szándékkal kell történnie, valamint a tulajdonjogot csak a tulajdonos ruházhatja át a *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet* (senki nem ruházhat át több jogot, mint amennyivel maga rendelkezik) elve²⁹ alapján.

Így ezen feltételek támaszthatók az apportálni kívánt dologgal szemben is. A Kúria³⁰ publikált döntései közül mind a négy követelményre találhatunk példát. A bíróság nem fogadta el az olyan apportlistát, melyből nem derült ki, hogy az apport milyen jogcímen került a társaság tulajdonába.³¹ Ingatlan apportálása esetén számos döntés foglalkozik azzal, hogy az apportőr megfelelően tudja-e igazolni az ingatlanon fennálló tulajdonjogát, utalva ezzel arra, hogy a tulajdonjogot csak a tulajdonos ruházhatja át.

²⁶Ptk. 94. § (1) bek.

²⁷Ptk. 94. § (2) bek.

²⁸Ptk. 117. § (2) bek.

²⁹Lenkovics Barnabás: Dologi jog, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest 2008.

³⁰2013. január 1. előtt Legfelsőbb Bíróság

³¹KGD 1995. 260, KGD 1993. 255

Az átruházás módja lényegében az új Ptk. szabályozása alapján sem változik, megjelenik ugyanakkor egy új fogalom a tulajdon átruházásának feltételei között. Ez a birtok átruházása,³² amely a birtokba adást váltotta fel. Ezzel a jogalkotó feloldotta azt a problémát, mikor is a dolog fizikailag nem volt birtokba adható, ugyanis a birtok átruházásával a birtoklás jogának átruházását valósítja meg a tulajdont átruházni kívánó fél, amely nem minden esetben jelenti a birtok tárgyának tényleges átadását.³³ A gyakorlat által kimunkált átruházási módokat nevesítve az új Ptk. szabályozza a *brevi manu tradito*, *constitutum possessorium*, *longa manu traditio* és a *cessio vindicationis* esetköreit.³⁴

A dolog feletti tulajdonjog átruházása történhet tipikusan adásvétel, csere vagy ajándékozás címén. Jelen esetben a csere, mint a tulajdonjog átruházására vonatkozó jogügylet nem releváns, mivel csere során a felek *dolgok tulajdonjogának kölcsönös átruházására vállalnak kötelezettséget*,³⁵ apportálás során azonban, a tag által szolgáltatott nem vagyoni hozzájárulás ellenértéke a társaság tagjaként megkapott vagyoni betét, üzletrész vagy részvény. Ajándékozás esetében az ajándékozó ingyenes vagyoni előny juttatására vállal kötelezettséget saját vagyona rovására,³⁶ az ingyenesség azonban az apportálás során nem értelmezhető, mivel az apport tárgyának ingyenes juttatása esetén az apportőr nem válhatna a társaság tagjává, amely jogokkal és kötelezettségekkel jár.

1.1 Ingó dolgok

Az ingó dolgok apportálásával kapcsolatosan a joggyakorlat egységesnek mutatkozik. A Legfelsőbb Bíróság elé viszonylag csekély számú ügy került a témában. Az egyik ilyen döntés a telefon és telefax vonalak apportálhatóságával kapcsolatban megállapította, hogy azok a gazdasági társaságba apportként nem vihetők be, mivel állami tulajdonban vannak, ezért forgalomképtelenek.³⁷ Egy másik döntésében ugyanakkor megállapította a bíróság telefax készülékek apportálhatóságát, mivel azok a vonallal ellentétben nem állami tulajdonban vannak, így megfelelnek az apporttal szemben támasztott követelményeknek.³⁸

³²Új Ptk. 5:38. § (1)

³³ Például, ha a birtokba adott dolog nem a birtokbaadó és nem is a leendő birtokos, hanem harmadik személy birtokában van. (*cessio vindicationis*)

³⁴ A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal szerk. Vékás Lajos Complex Kiadó Budapest 2013. 369. o.

³⁵Ptk. 378. §

³⁶Ptk. 579. § (1) bek.

³⁷BH 1991. 481

³⁸KGD 1993. 249

Ingó apporthoz kapcsolható még az a döntés, mely gépkocsi apportálásával érintett ügyben merült fel. Az ügygel kapcsolatban azt fogalmazta meg a bíróság, hogy az apport tárgyat mindig egyedileg, azonosítható módon kell meghatározni. Mivel ezt a kérelmezők csak mennyiség és érték szerint tették meg és felhívásra sem pótolták, a társaság bejegyzését a bíróság elutasította.³⁹ A tárgyakat már a társasági szerződés megkötésekor egyértelműen és konkrétan meg kell jelölni, abban az esetben is, ha a rendelkezésre bocsátás határideje későbbi, mint a társasági szerződés kelte.⁴⁰

1.2 Ingatlanok

Az ingatlanokkal kapcsolatos ügyek már jelentősebb számban kerültek a legfőbb bírói fórum elé. Az ingatlanok tulajdonjogának átruházása esetén is megállapítható, hogy az ingatlannak forgalomképesnek kell lennie és csak az ingatlan tulajdonosa apportálhatja az ingatlant, ami szintén a tulajdonátruházás követelménye. A törvénykezés emellett következetesen alkalmazza a Ptk. 117§ (3) bekezdésében megfogalmazott szabályt, amely az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzési kötelezettséget követeli meg mind az ingatlan korábbi tulajdonosától, tehát az apportot rendelkezésre bocsátó tagtól, mind az új tulajdonostól, a gazdasági társaságtól. Így tehát nem engedte meg a Legfelsőbb Bíróság annak az ingatlannak az apportálását, melynek tulajdonosa a társasági szerződés aláírásakor nem volt bejegyezve az ingatlan-nyilvántartásba.⁴¹ Szintén nem került bejegyzésre az a gazdasági társaság, melyet nem vezettek át tulajdonosként az ingatlan-nyilvántartásba.⁴²

Ingatlan eszmei hányadának apportálására is van lehetőség, de az ingatlan-nyilvántartásban az eszmei hányadnak pontosan szerepelnie kell, ellenkező esetben sem az ingatlan, sem annak tulajdoni hányada nem vihető be a társaságba.⁴³ A tulajdoni hányadhoz kapcsolódik több olyan döntés, amely a közös tulajdonban lévő ingatlan apportálásával kapcsolatos.⁴⁴ Eszerint az apportálásnál az elővásárlási jog⁴⁵ szabályai nem alkalmazhatóak, mivel az ellenszolgáltatás nem vételár, így az elővásárlásra jogosulttal sincs mód a vételi ajánlat közlésére,⁴⁶ így a

³⁹KGD 1997. 182

⁴⁰KGD 1997. 188

⁴¹BH 1994. 380

⁴²BH 2011. 317

⁴³BH 1995. 355

⁴⁴BH 1995. 589, BH 2008. 68

⁴⁵Ptk. 145. § (2) bek.

⁴⁶Ptk. 373. § (1) bek.

tulajdonostársat nem illeti meg az elővásárlási jog. Ezáltal az apportálás esetén megszűnik a tulajdonostárs privilegizált helyzete, hiszen nem lesz lehetősége a teljes tulajdoni hányad megszerzésére.

Az ingatlan tulajdonosának a cégbejegyzési kérelemhez az apportálni kívánt ingatlan tulajdoni lapját is csatolnia kell, ennek hiányában a cégbejegyzési kérelem elutasításra kerül.⁴⁷ A tulajdoni hányadot igazoló földhivatali határozat nem pótolhatja a tulajdoni lapot.⁴⁸ A széljegyen szereplő, de a tulajdoni lapra még fel nem vezetett társaságba sem volt apportálható az ingatlan, mivel a bíróság álláspontja szerint a széljegy nem felelt meg a Ptk. 117.§ (3) bekezdése szerinti követelményeknek.⁴⁹ *A bírósági cégnyilvántartásról és a cégek törvényességi felügyeletéről szóló 1989. évi 23. törvényerejű rendeletet felváltó 1997. évi CXLV. törvény a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról* azonban változtatott ezen a gyakorlaton, mivel ezután a széljegy is elegendő volt a tulajdonjog igazolására, gyorsabbá téve így az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzési eljárás hossza miatt elhúzódó társaságalapításokat. Ebből kifolyólag egy másik bírósági döntés már megállapíthatónak tartotta az apportőr ingatlan feletti rendelkezési jogát széljegy alapján, amennyiben annak a tulajdonjoga, akitől az apportőr a sajátját származtatja, már bejegyzésre került.⁵⁰

1.3 Dologkapcsolatok

A dologkapcsolatok jogi megítélése az átruházás szempontjából szintén okozott gyakorlati problémákat, melyek a bírósági döntésekben is visszatükröződtek. A Ptk. 95.§ (1) szerint a *tulajdonjog kiterjed mindarra, ami a dologgal olyképpen van tartósan egyesítve, hogy az elválasztással a dolog, vagy az elválasztott része elpusztulna, illetőleg az elválasztással értéke vagy használhatósága számottevően csökkenne*. Ez az ún. alkotórész, mely osztozik a fődolog jogi sorsában.⁵¹ Az alkotórész átruházására tehát csak a fődologgal együtt van lehetőség. Ennek kapcsán állapította meg a bíróság, hogy a szőlőtelepítés a föld tulajdonjoga nélkül nem vehető

⁴⁷BH 1996. 50

⁴⁸BH 1999. 224

⁴⁹BH 2011. 482

⁵⁰BH 2003. 164

⁵¹Lenkovics B. i.m. (2008.) 45-46. o.

birtokba, így a társaságba sem apportálható.⁵² Haszonbérbe vett földterületen a bérlő által telepített szőlő és erdő apportálása során szintén erre az álláspontra jutott a bíróság.⁵³

További kérdéseket vet fel a föld és a rajta lévő építmény eltérő tulajdonjoga. A Ptk. elvi élel rögzíti, hogy az épület tulajdonjoga a földtulajdonost illeti meg.⁵⁴ Előfordul azonban, hogy a földre emelt épület tulajdonosa az építkező és nem a földtulajdonos lesz. Ez esetben a bíróság arra az álláspontra jutott, hogy azt kell megvizsgálni, hogy bejegyezhető-e az apportként megjelölt épület földtől független tulajdonjoga az ingatlan-nyilvántartásba.⁵⁵ Amennyiben nem, úgy az épület apportálására sincs lehetőség. A csak az épületen fennálló tulajdonjog átruházása esetén szükség van a föld tulajdonosának hozzájárulására is, leszámítva azt az esetet, amikor az épület tulajdonosa földhasználati joggal rendelkezik.⁵⁶ Forgalomképtelen ingatlanon emelt épület tulajdonjogát viszont kizárólag a földtulajdonos szerezheti meg, ezért ilyen esetben osztott tulajdon keletkezése kizárt.⁵⁷

1.4 Dologi joggal terhelt ingatlanok apportja

A haszonélvezeti jogra vonatkozó szabályozást a vagyoni jogokkal foglalkozó részen belül a dologi jogok tárgyalásánál ismeretlem, azonban itt is említésre kell, hogy kerüljön, hiszen a haszonélvezeti jog dolgokon állhat fenn, így sor kerülhet olyan dolog apportálására is, mely haszonélvezeti joggal terhelt. Egy 1997-ben publikált döntés szerint haszonélvezettel terhelt ingatlan apportja lehetséges, mivel a haszonélvezeti jog a dolog tulajdonosának személyében történő változás esetén is fennmarad,⁵⁸ tehát forgalomképes, feltéve, ha nincs kizárva a forgalomképessége az ingatlan-nyilvántartásban.⁵⁹ Véleményem szerint tekintettel arra, hogy a haszonélvezeti joggal terhelt dolog tulajdonosa nem tudja teljes körűen érvényesíteni tulajdonosi jogait, ezért mint társasági vagyon, nem hasznosítható minden esetben, vagy legalábbis nehezebben, így pedig a funkcióját sem tudja betölteni.

⁵²BH 1991. 480

⁵³BH 2003. 246

⁵⁴Ptk. 97. § (1) bek.

⁵⁵BH 1991. 289

⁵⁶Ptk. 115. §

⁵⁷BH 2009. 175

⁵⁸Ptk. 157. § (3) bek.

⁵⁹KGD 1997. 4

1.5 Nem apportálható dolgok

Azon kívül, hogy mely dolgok bocsáthatók nem pénzbeli hozzájárulásként a társaság rendelkezésére, abból a szempontból is megvizsgálható a kérdés, hogy mely dolgok vannak kizárva e körből.

Az apport tárgyának alapvető ismérvei, amelyek mindhárom törvényből közvetlenül vagy közvetetten kiolvashatóak, hogy vagyoni értékkel bírjon és forgalomképes legyen. Ezért olyan dolgok apportálása nem lehetséges, melyek értéktelenek vagy forgalomképtelenek. Az értéktelenséggel kapcsolatban szintén született egy eseti döntés. A társasági szerződéshez csatolt apportlistán szerepeltek olyan vagyontárgyak, melyek nulla értéken voltak megjelölve. A bíróság megállapította, hogy az ilyen amortizálódott tárgyak nem kerülhetnek apportálásra.⁶⁰ Kisfaludi András ugyanakkor vitatja ezt a döntést, mivel véleménye szerint az értékcsökkenési leírás alapján még nem állapítható meg a tárgy tényleges értéke.⁶¹

A forgalomképtelenséget illetően a Ptk. korábban meghatározza, hogy mely dolgok vannak kizárólagosan az állam tulajdonában,⁶² a nemzeti vagyonról szóló törvény⁶³ megalkotásával azonban ez a szakasz hatálytalanná vált, az erre vonatkozó szabályokat a nemzeti vagyonról szóló törvényben találhatjuk meg.⁶⁴ Az új Ptk. már nem rendelkezik kizárólagos állami tulajdonról, csupán az ingatlanon fennálló tulajdonjog terjedelmével kapcsolatban kerül megfogalmazásra, hogy az ingatlanon fennálló tulajdonjog a föld méhének kincseire és a természeti erőforrásokra nem terjed ki.⁶⁵ Az ilyen vagyonelemek fogalomképtelenségüknél fogva nem bocsáthatók nem pénzbeli hozzájárulásként a gazdasági társaság rendelkezésére. Ehhez kapcsolódóan állapította meg a bíróság egy balatonföldvári kikötőben lévő hajóhelyekhez tartozó kb. 2600 m² vízfelület apportálása során, hogy a Ptk. 172 § szakasz szabályozása szerint a természetes tavak az állami tulajdon részét képezték, így nem forgalomképes a vízfelület, még akkor sem, ha annak használatára az apportőrnek hatósági engedélye volt. Így a használati jog sem apportálható, mivel a bíróság indokolása szerint az gyakorlatilag a hatósági engedély apportálását jelentette volna.⁶⁶

⁶⁰BH 1992.258

⁶¹Kisfaludi A. i.m. (2007.) 99. o

⁶²Ptk. 172. §

⁶³2011. évi CXCVI. tv.

⁶⁴A 2011. évi CXCVI. tv. 4.§ (1) bekezdése határozza meg, hogy mi tartozik az állam kizárólagos tulajdonába.

⁶⁵új Ptk. 5:17. § (2) bek.

⁶⁶BH 1991. 443

A nemzeti vagyonról szóló törvény az önkormányzatok vagyonáról is rendelkezik, elkülöníti az önkormányzati törzsvagyon⁶⁷ és az üzleti vagyon fogalmát. Az önkormányzati törzsvagyon kizárólagosan önkormányzati tulajdonban állhat, ezért alapjában véve forgalomképtelen, így nem apportálható. Ugyanakkor törvény vagy helyi rendelet korlátozottan forgalomképes vagyonelemmé is nyilváníthat önkormányzati törzsvagyont.⁶⁸ Mindenképpen forgalomképtelenek azonban azok a vagyonelemek, melyek a helyi önkormányzat kizárólagos tulajdonaként felsorolásra kerültek, például a helyi közutak és műtárgyaik, terek, parkok.⁶⁹ A törvény ugyanakkor a helyi önkormányzat korlátozottan forgalomképes vagyonelemeit is meghatározza,⁷⁰ így azok apportálása nincs kizárva, de csak kivételes esetben van rá lehetőség, amelyről a későbbiekben üzletrésznél fogok szót ejteni.

A nemzeti vagyonról szóló törvény mellett más jogszabályok is kizárhatják egy-egy dolog forgalomképességét. Egyik ilyen törvény a *termőföldről szóló törvény*,⁷¹ melynek gyakorlati jelentőségét mutatja, hogy több eseti döntésben is megjelenik a termőföldek apportálásával kapcsolatos kérdés. A törvény úgy rendelkezik, hogy jogi személy termőföld tulajdonjogát nem szerezheti meg.⁷² Kivételt képzett a szabály alól a Magyar Állam, az önkormányzat és a közalapítvány, amely újonnan már nem alapítható.⁷³

Általánosságban azonban megállapítható, hogy termőföld apportálása sem lehetséges, mivel az nem bocsátható a gazdasági társaság rendelkezésére. Megállapította azonban a bíróság egy eseti döntésében, hogy ez nem érinti a termőföld használati jogát. Így annak ellenére, hogy belföldi jogi személy termőföld tulajdonjogát nem szerezheti meg, a termőföld használati joga még apportálható.⁷⁴

A rendelkezési jog korlátozásával, vagy kizárásával egy dolog szintén forgalomképtelenné, vagy korlátozottan forgalomképpé válhat. Így kizárta a Legfelsőbb Bíróság annak az ingatlanok az apportálhatóságát, amelyre az ingatlan-nyilvántartásban elidegenítési és

⁶⁷2011. évi CXCVI. tv. 5.§ (2) bek.

⁶⁸2011. évi CXCVI. tv. 5. § (2) bek. c pont

⁶⁹2011. évi CXCVI. tv. 5. § (3) bek.

⁷⁰2011. évi CXCVI. tv. 5. § (5) bek.

⁷¹1994. évi LV. tv.

⁷²1994. évi LV. tv. 6. § (1) bek. A 2013. évi CXXII. törvény a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról e törvényt 2014. május 1-től hatályon kívül helyezi és szűk körben megengedi jogi személy által föld tulajdonjogának megszerzését.

⁷³2006. évi LXV. törvény 2006. augusztus 24. napjától hatályon kívül helyezte a Ptk. 74/G. § szakaszt így onnantól kezdve új közalapítványok nem alapíthatók

⁷⁴BH 2000. 455

terhelési tilalom volt bejegyezve.⁷⁵ Az indokolás kitért arra, hogy a zálogjogosult hozzájárulása szükséges lett volna az ingatlan apportálásához, ám a kérelmező felek azt nem csatolták, ezért a kérelem elutasításra került. Az apportálást azonban pusztán az elidegenítési és terhelési tilalom ingatlan-nyilvántartásban való bejegyzésének ténye nem zárja ki. A bíróság egy másik döntésében megengedte a jelzáloggal terhelt ingatlan apportálását, mivel arra az elidegenítési és terhelési tilalom az ingatlan-nyilvántartásba nem volt bejegyezve, így a zálogjogosult hozzájárulására sem volt szükség.⁷⁶

⁷⁵BH 1997. 403

⁷⁶LB. Cgf. VII. 30.254/1994

2. A szellemi alkotás, mint az apport tárgya

A szellemi alkotások specialitását az adja, hogy bár tulajdon tárgyát képezik, rendelkeznek a dolog bizonyos ismérveivel, ugyanakkor személyhez fűződő jogosultságok is tapadnak hozzájuk. Ezért védelem illeti meg őket, amely fő szabály szerint a szerzőhöz, alkotóhoz, feltalálóhoz tapad és így dolog módjára nem átruházhatók. Faludi Gábor is felhívta a figyelmet tanulmányában arra, hogy az akkor hatályos második Gt. megfogalmazása félrevezető volt, mivel nem szellemi termék apportjáról van szó, hanem jog apportjáról, mely a szellemi termékhez köthető.⁷⁷ Tehát annak ellenére, hogy mindhárom Gt. a szellemi alkotások apportját nevesíti, valójában nem maga az alkotás kerül ez esetben vagyoni hozzájárulásként a társaság rendelkezése alá, hanem az alkotásokhoz fűződő vagyoni értékű jogok és - mint a későbbiekben kifejtésre kerül - kivételes esetben személyhez fűződő jogok gyakorlása is.

A szellemi alkotások joga két területre osztható: a szerzői jogvédelemre és az iparjogvédelemre, mely magában foglalja többek között a szabadalmakat, a használati mintát, a formatervezési mintát, a védjegyet és a know-how-t.⁷⁸ A Ptk. a szellemi alkotások általános védelmét fogalmazza meg,⁷⁹ függetlenül attól, hogy szabályozza-e ágazati törvény vagy sem. Az új Ptk. ezzel ellentétben csak egy utaló szabályt tartalmaz *Szerzői jog és iparjogvédelem* cím alatt a Második Könyvében.⁸⁰ A szabályt eszerint kiegészítő jelleggel kell alkalmazni olyan kérdésekben, melyet szerzői jogról és iparjogvédelemről szóló törvények nem rendelkeznek. Grad-Gyenge Anikó utal arra, hogy ez azt is jelenti, hogy „a jövőben már csak azok a szellemi alkotások lesznek védettek, amelyeket törvény kifejezetten védelemben részesít.”⁸¹

2.1 Szerzői művek apportálása

A szerzői jog tárgya a szerző által létrehozott mű, alanya pedig minden esetben a szerző, így tehát apportőr is fő szabály szerint a szerző lehet. A törvény nem zárja ki, hogy egy szerzői műnek több szerzője is legyen, ez esetben szerzőtársakról beszélhetünk, akik szerzői jogukat

⁷⁷Faludi Gábor: A szerzői jog átruházhatósága a magyar szerzői jogban Magyar Jog, 1995. 3. szám 155. o.

⁷⁸Az iparjogvédelem körébe tartozik még a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalma, vagy a kereskedelmi név védelme is, ám ezekre ebben a dolgozatban bővebben nem kívánok kitérni.

⁷⁹Ptk. 86. § (1)

⁸⁰új Ptk. 2:55. §

⁸¹Grad-Gyenge Anikó: Búcsú a szellemi alkotások jogától? – A szerzői jog és az iparjogvédelmi oltalmi formák védelme a magyar magánjogban Forrás: <http://ptk2013.hu/szakcikkek/grad-gyenge-aniko-bucsua-a-szellemi-alkotasok-jogato-a-szerzoi-jog-es-az-iparjogvedelmi-oltalmi-formak-polgari-jogi-vedelme-a-magyar-maganjogban/1776>

egyetemlegesen gyakorolják. Munkaviszonyban, vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott mű esetén, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyából származó kötelezettsége, akkor a vagyoni jogosultságai a mű átadásával a munkáltatót illetik meg, feltéve, ha eltérően állapodnak meg.⁸² Így ilyen esetben nincs akadálya annak, hogy más művéhez köthető vagyoni jogokat a munkáltató, mint apportőr valamely gazdasági társaság rendelkezésére bocsássa.

Az szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (továbbiakban Szjt.) részletesen szabályozza, hogy mi tekinthető szerzői műnek.⁸³ Ez a felsorolás azonban nem taxatív, inkább példálózó jellegű. A törvény emellett megkísérel egy általánosabb követelményrendszert is körvonalazni arra, hogy milyen feltételekkel kerülhet egy alkotás szerzői jogi védelem alá.⁸⁴

Ezen kritériumok közé tartozik, hogy a mű az *irodalom, a tudomány, vagy a művészet* területén keletkezzen. A törvény kimondja, hogy idetartozik az ezeken a területeken létrejött minden alkotás. Ez azt jelenti, hogy nincs szükség sem bejegyzésre, sem más aktusra, hogy a szerzői jogi védelem létrejöjjön, ellentétben az iparjogvédelemhez tartozó szabadalommal vagy védjeggyel. Ez a szabályozás a szerzői jog személyhez fűződő jogi jellegét erősíti, mivel a mű létrejöttével keletkezteti a szerzőt megillető jogi védelmet.

A szerzői jogok két csoportra oszthatók, a korábban is említett személyhez fűződő jogokra és a vagyoni jogokra.⁸⁵ A magyar szerzői jogi törvény alapvetően *monista* szemléletű, mert a vagyoni jogokról és a személyhez fűződő jogokról úgy nyilatkozik, hogy azok összessége illeti meg a szerzőt.⁸⁶ Azzal azonban, hogy eltérően szabályozza a szerző személyhez fűződő és vagyoni jogait, a *dualista* szemlélet felé mozdul el. A törvény a személyhez fűződő jogokkal kapcsolatban kiemeli, hogy azok nem ruházhatók át, másként sem szállhatnak át, és azokról lemondani sem lehet. A személyhez fűződő jogokat az Szjt.10-13.§ tárgyalja. Ezek a jogok forgalomképtelenségük okán társasági jogi szempontból nem relevánsak, ezért azokra most

⁸²Szjt. 30. § (1) bek.

⁸³Szjt. 1. § (1) bek., (2) bek.

⁸⁴Szjt. 1. § (3) bek.

⁸⁵A vagyoni és személyhez fűződő jogok viszonyáról több elmélet is napvilágot látott, melyeket Boytha György részletesen ismertet tanulmányában (Boytha György: A szellemi alkotások joga és az új Ptk., Polgári Jogi Kodifikáció, 2000. (2. évf.) 3. sz. 13- 23. o.) Az angolszász jogban kialakult „*copyright rendszer*” a szerző vagyoni jogainak átruházhatóságára helyezi a hangsúlyt. A *dualista*, mely külön kezeli a vagyoni jogokat, és külön a személyhez fűződő jogokat. A harmadik kialakult felfogás a *monista*, mely a személyhez fűződő jogokat és a vagyoni jogokat egységesnek és egymástól elválaszthatatlannak tekinti.

⁸⁶Szjt. 9. § (1.) bek.

nem térek ki bővebben.⁸⁷

A szerző vagyoni jogait a 16. § szabályozza. A vagyoni jogok közé tartozik a mű felhasználásának joga,⁸⁸ valamint a felhasználás engedélyezésének joga. Az engedélyezéshez a törvény formai követelményt is állít, mert ehhez szerződés megkötését követeli meg. A vagyoni jogok közé tartozik a szerzői mű úgynevezett kereskedelmi hasznosítása és az efféle hasznosítás engedélyezése is.

Apportálás szempontjából azt szükséges megvizsgálni, hogy szerzői művek esetében mi a társaság rendelkezésére bocsátás módja. A dolgoknál tárgyalt átruházással ez nem lehetséges, mivel a szerzői művek tulajdonjoga a dologi jogban ismert szabályok alapján nem átruházható. Ugyanakkor a szerzői mű bírhat vagyoni értékkel és forgalomképesé is válhat a szerzőt megillető vagyoni jogosultságok által.

Amennyiben a szerzői mű tárgyasult formában, dologként jelenik meg – mint pl. egy festmény, könyv vagy szobor - akkor felmerül a kérdés, hogy vajon az ilyen „*testi tárgyak*” átruházhatóak-e dolog módjára? A vagyoni értéket tekintve fontos figyelembe venni azt, hogy ezen „dolgok” értékét maga a szerző személye határozza meg, ezért az szubjektív megítélés függvénye. A dologi jogban a dolog értéke azonban objektíve meghatározható. Továbbá a tárgyasult formában megjelenő szerzői művön is fennállnak a szerző személyi és vagyoni jogai, melyek korlátozhatják a mű dologi jog szerinti tulajdonosának használati, vagy rendelkezési jogát és ezáltal forgalomképességét. A gyakorlati életben az ilyen művek kereskedelme elsősorban a mű használatának céljából történik.

Fő szabály szerint a szerző vagyoni jogai nem ruházhatók át, de van rá mód, hogy más számára adjon engedélyt a felhasználásra. Ezt felhasználási vagy hasznosítási szerződéssel teheti meg díjazás ellenében.⁸⁹ Kérdés, hogy meg lehet-e ezt tenni a társaság rendelkezésére bocsátott apport formájában? A témával Faludi Gábor is foglalkozott könyvében⁹⁰ és megállapította, hogy apportálás céljából is köthető felhasználói szerződés, melyben a szerző a társaság részére engedélyezi a felhasználást, amelyért a díjazás, mint ellenszolgáltatás a

⁸⁷ Példaképpen személyhez fűződő jogok közé tartozik a mű nyilvánosságra hozatalához való jog, a szerző nevének feltüntetéséhez való joga, a mű integritásának védelme. A nyilvánosságra hozatalhoz kapcsolódik a visszavonás joga. A szerzői jogi törvény magyarázata azonban további jogokat is említ, melyek a törvény szövegéből tűnnek ki, és amelyek „a szerző és műve közötti eszmei-erkölcsi kapcsolatot tükrözik.” Példálózó jelleggel ide tartozik, hogy az idézésnél, és a szabad felhasználásnál is fel kell tüntetni a szerző és a forrás nevét.

⁸⁸ A mű felhasználásába tartozik különösen a többszörözés, a terjesztés, a nyilvános előadás, a nyilvánossághoz való közvetítés, a kiállítás és az átdolgozás is.

⁸⁹ Szt. 42. § (1) bek.

⁹⁰ Faludi Gábor: A felhasználási szerződés, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1999. 181. o.

társaság rendelkezésére bocsátott nem pénzbeli hozzájárulás értéke. Faludi felhívja azonban a figyelmet arra, hogy a szerzőt megilleti a visszavonás joga,⁹¹ amelyről érvényesen lemondani nem lehet. Így elviekben előfordulhat, hogy a társaságba apportált vagyoni jogosultság gyakorlására vonatkozó engedélyét a szerző egyoldalú jognyilatkozatával visszavonja és ezzel a társaságba vitt vagyont kivonja. Ez véleményem szerint sérti a tulajdoni elkülönülés alapelvét. A kft. és rt. tőkevédelmi szabályai azonban kompenzálják a társaság vagyonának csökkenését.⁹² Faludi szerint azonban a szerzői mű felhasználására vonatkozó apport ezért csak olyan társaságok esetében engedhető meg, melyeknél a tagok mögöttes felelőssége korlátlan és egyetemleges.

A felhasználási szerződés írásbeli alakisághoz kötött.⁹³ Ez a követelmény megvalósulhat a társasági szerződéssel is, mely szintén írásbeli alakisághoz kötött. Az apportálás szempontjából fontos megjegyezni, hogy a felhasználási szerződéssel adott engedély csak akkor lesz kizárólagos, ha ezt a szerződésben kifejezetten rögzítik.⁹⁴ Minden más esetben további felhasználási engedélyek is adhatóak a műre vonatkozóan. Célszerű kikötni a kizárólagosságot, mivel előnyösebb a társaság számára, ha csak neki van joga a felhasználásra. A korábban adott felhasználási engedélyek sorsát is rendezni kell, hiszen azok nem válnak hatálytalanná egy új másik féllel kötött felhasználási szerződéssel, még akkor sem, ha abban a kizárólagosságot kikötötték.

A vagyoni jogok átruházhatóságának tilalma alól kivételeket is megfogalmaz a törvény. A szoftverhez vagy számítógépi programalkotáshoz kapcsolódó vagyoni jogok átruházhatóak.⁹⁵ Továbbá átruházhatóvá teszi a törvény az adatbázisra⁹⁶ és a reklámozás céljára megrendelt műre⁹⁷ vonatkozó vagyoni jogosultságokat is. Ebből fakadóan ezek felhasználási szerződés nélkül is apportálhatók a társaságba, amennyiben a szerző a vagyoni jogokat, mint egész ruházza át a gazdasági társaságra. Meghatározott vagyoni jogok gyakorlásának átengedésére pedig nincs kizárva az sem, hogy felhasználási szerződés legyen köthető. Megengedhetőnek tartotta például a bíróság, hogy a részvénytársaság alaptőkéjét egy szoftver kizárólagos

⁹¹Szjt. 11. §

⁹² harmadik Gt. 143. § (2)-(3) bek., 268. § (3) bek.

⁹³Szjt. 45. §

⁹⁴Szjt. 43. § (1) bek.

⁹⁵Szjt. 58. § (3) bek.

⁹⁶Szjt. 61. § (2) bek.

⁹⁷Szjt. 63. § (1) bek.

értékesítési jogának értékével emelje.⁹⁸ Indokolásában kifejtette, hogy ez a vagyoni értékű jog apport tárgya is lehet, mivel a szerző az apportálással már engedélyt adott az értékesítési jog feletti rendelkezésre, így az apport a szerző hozzájárulása nélkül is áruházzhatóvá vált s így végrehajtható.

2.2. Szabadalom

Szabadalmi oltalom tárgya lehet a *találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény* szerint (továbbiakban Szt.) minden új, feltalálói tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható találmány a technika bármely területén. Újdonságnak számít, ami nem tartozik a technika állásához, feltalálói tevékenységen pedig akkor alapul, ha szakember számára nem nyilvánvaló a technika állásához képest.⁹⁹ A szabadalmi oltalom a szerzői jogvédelemtől eltérően nem keletkezésétől fogva illeti meg a találmányt. A szabadalmi igényjogosult Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál tett bejelentése alapján a bejelentés időpontjára visszaható hatállyal kapja meg találmányára a szabadalmi oltalmat, amennyiben az a Hivatal vizsgálatai alapján megfelel a találmány kritériumainak. Az oltalom a bejelentés napjától számított húsz évig tart és megújítható.

Szabadalmak esetében a szabadalmi oltalom jogosultja válhat apportórré. A törvény lehetőséget biztosít arra is, hogy egy találmányhoz kapcsolódóan több feltaláló legyen a szabadalom jogosultja. A törvény szerint a hasznosítás joga elválhat a feltalálótól szolgálati és alkalmazotti találmány esetén. Mindkét esetben a munkaviszony alapozza meg ezen feltalálói minőségeket, ám a szolgálati találmány létrejötte esetén a feltaláló e munkajogi jogviszonyból származó kötelezettsége a találmány megalkotása, míg alkalmazotti találmánynál a feltaláló kötelezettsége nem terjed ki a találmány megalkotására, de az a munkáltató tevékenységi körébe tartozik.¹⁰⁰ Szolgálati találmány esetén a szabadalom is a munkáltatót illeti meg, alkalmazotti találmány esetén pedig a szabadalom a feltalálót, a hasznosítás joga pedig a munkáltatót illeti meg azzal, hogy arra másnak engedélyt nem adhat.¹⁰¹ Így az alkalmazotti találmány apportálása gyakorlatilag nem valósítható meg a feltaláló és a munkáltató együttes engedélye nélkül, a szolgálati találmány esetében viszont a munkáltató akadály nélkül apportálhatja szabadalmat, amennyiben gazdasági társaság tagja.

⁹⁸BH 2004. 287

⁹⁹Szt. 2. § (1) bek, 4. § (1) bek.

¹⁰⁰ Szt. 9. § (1) – (2) bek.

¹⁰¹ Szt. 10. §

A szabadalmi oltalom alapján a szabadalmasnak kizárólagos joga van a találmány hasznosítására.¹⁰² Ebből következik, hogy jogosultságát nem ruházhatja át, de a hasznosítás jogát licencia szerződéssel átengedheti, így az apportálás is ezen módon valósulhat meg. Ebben az esetben a hasznosítási jog átengedéséről van szó. A feltaláló ugyanakkor átruházhatja a szabadalmi igényt, vagy a szabadalmat,¹⁰³ ilyenkor vagyoni jog átruházása történik. A feltaláló tehát elválhat a szabadalmastól, ezért nem minden esetben a feltalálót illeti meg az apportálás joga.

A szabadalom apportálásáról irányadó szempontokat egy 2002-es eseti döntésben meghatározta a Legfelsőbb Bíróság.¹⁰⁴ A jogesetben egy olyan apporttárgy szabadalma szerepelt, melyet a svájci szabadalmi hivatal helyezett oltalom alá. A bíróság megállapította az esettel kapcsolatban, hogy az apport tárgya a rendelkezésre bocsátás időpontjában nem esett a szabadalmi törvény hatálya alá – annak területiális hatálya miatt - így a törvény alapján hasznosítási szerződés sem volt köthető. A hasznosítási jog apportálásának lehetőségét ettől függetlenül megengedhetőnek tartotta a Ptk. 112. § (1) bekezdése szerinti rendelkezési jog alapján, mely a tulajdonost megillető használati, hasznosítási jog átengedését lehetővé teszi. Az apporttárgy szabadalmi oltalmának viszont a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló törvény hatálya alatt kell állnia és a hazai nyilvántartásban szerepelnie kell.

A hasznosítási szerződéssel szemben a törvény a felhasználási szerződéssel ellentétben nem követel meg alakiságot. További eltérés a felhasználási szerződéshez képest, hogy míg az meghatározott vagyoni értékű jogra is adható engedély, addig a hasznosítási szerződés hatálya a hasznosítás minden módjára és mértékére kiterjed.¹⁰⁵ Ezt tehát a szabadalmi oltalom alatt álló apporttárgy társaság rendelkezésére bocsátásánál is irányadónak kell tekinteni.

Hasznosítási szerződés esetén is minden esetben ki kell kötni a kizárólagosságot, ha a hasznosításra jogosult fél, jelen esetben a gazdasági társaság nem kívánja, hogy párhuzamosan más is hasznosíthassa a találmányt. A szabadalmas ezen joga még a kizárólagosság kikötése mellett is csak akkor szűnik meg, ha azt a hasznosítási szerződésben kifejezetten kizárták.¹⁰⁶

¹⁰²Szt. 19. § (1) bek.

¹⁰³ Tattay Levente: A szellemi alkotások joga, Szent István Társulat, Budapest 2005. 258. o.

¹⁰⁴BH 2002. 193

¹⁰⁵Szjt. 28. § (3) bek.

¹⁰⁶Szjt. 28. § (4) bek.

2.3 Védjegy

A védjegyek a gazdasági társaságok életében fontos szerepet játszanak, hiszen a védjegy egy társaság ismertető jele is lehet, amely segít a társaság által forgalmazott termék piacon való beazonosításban, ennél fogva használatának joga értéket is képviselhet.

A *védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról az 1997. évi XI. törvény* rendelkezik. A törvény alapján védjegyoltalomban részesülhet minden grafikailag ábrázolható megjelölés, mely alkalmas arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen mások áruitól vagy szolgáltatásaitól.¹⁰⁷ A védjegyoltalom alapján a jogosultnak kizárólagos joga van a védjegy használatára.¹⁰⁸ A védjegyhez kapcsolódó jogok átszállhatnak és átruházhatók,¹⁰⁹ ennél fogva apportként is funkcionálhatnak. Az apportőr a védjegyoltalom jogosultja lehet.

A védjegy apportálásának kérdésével kapcsolatban a bíróság eseti döntésében¹¹⁰ megállapította, hogy a védjegyoltalom forgalomképes, mivel szerződéssel átruházható, és így apportálható. A védjegyoltalom átruházása természetesen csak akkor lehetséges, ha az apportőr az oltalmat már megszerezte, hiszen enélkül rendelkezési joga sem lehet a védjegyoltalom felett.

Egy másik eseti döntés alapján megállapítható, hogy gazdasági társaságnak is keletkezhet védjegyoltalmi igénye. A korábban alapított kft. üzleti tevékenysége során az alapító tagok által megterveztetett ábrát használta üzleti levelezésén, szerződéseiben. Ezt követően a társaság egyik tagja – akinek viszonya a többi taggal megromlott - védjegy bejelentést tett a kft. által használt logóra vonatkozóan. A bíróság megállapította, hogy a bejelentés rosszhiszemű volt, mivel az üzleti megjelölés a tagok közös gazdasági tevékenységének köszönhetően a társaság ismertségét alapozta meg, s így arról csak társaság jogosult rendelkezni, kizárólagos hasznosítási jogot tag nem szerezhet.¹¹¹ Ebből kifolyólag lehetséges a védjegyoltalmi igény társaság rendelkezésére bocsátása is.

A védjegy használatára használati szerződés (védjegy-licencia szerződés) köthető,¹¹² melyre a hasznosítási szerződésnél ismertetett szabályok alkalmazhatóak. Eszerint apportálás esetén is ki kell kötni a kizárólagos használati jogot a szerződésben, a védjegy jogosult használati jogát pedig kifejezetten ki kell zárni.¹¹³ A második Gt. még megkövetelte az apport tárgyával

¹⁰⁷Vt. 1. § (1) bek.

¹⁰⁸Vt. 12. § (1) bek.

¹⁰⁹Vt. 19. § (1) bek.

¹¹⁰BH 1992. 39

¹¹¹LB. Pkf. IV. 24.838/2000.

¹¹²Vt. 23. § (1)

¹¹³Vt. 24. § (5) bek.

szemben a végrehajthatóságot kft. és rt. esetén, így ebből a szempontból lényeges az a törvényi rendelkezés, mely szerint a védjegyre vonatkozó használati jogot a használatra jogosult csak akkor ruházhatja át harmadik személyre, ha ezt a védjegyjogosult kifejezetten megengedte,¹¹⁴ így a védjegylicencia-szerződésben ezt is ki kellett kötni a kft.-be vagy rt.-be való apportálás esetén. A harmadik Gt. a végrehajthatóságot már nem követeli meg.

2.4 Know-how

A know-how-ra vonatkozó szabályokat a Ptk. a személyek polgári jogi védelme című részen belül a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok részében rendezi. A know-how kifejezés nem jelenik meg, de a szakasz megfogalmazása szerint, a személyeket védelem illeti meg a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében. Az új Ptk. know-how fogalmára a védett ismeret kifejezést alkotta meg, és azt a Második Könyv harmadik részében a személyiségi jogok körén belül szabályozza.¹¹⁵ Az új Ptk.-hoz fűzött kommentár utal arra, hogy a Ptk.-val ellentétben a know-how szabályozásának rendszerbeli helye az új Ptk.-ban megváltozott.¹¹⁶

Ennek oka, hogy az üzleti titokkal együtt került szabályozásra, a titokvédelem pedig a személyhez fűződő jogokhoz, a magánszféra védelméhez kapcsolódik. A védett ismeretnek ebbe a körbe való besorolását a kommentár szerzője vitatja, mivel a know-how esetében a műszaki, gazdasági, szervezési ismeret védelméről van szó. Tény, hogy a titkosság a know-how-nak olyan eleme, amely nélkül maga a fogalom értelmezhetetlen lenne, hiszen a Ptk. szerint a védelem a közkinccsé válásig illeti meg, amely feltételezi, hogy mások számára nem ismert, a köztudatban nem elterjedt ismeretről van szó. Egyrészt ez adhatja a know-how vagyoni értékét is, másrészt az „hogyan annak megszerzője megtakarítja a kísérletekre, próbálkozásokra fordítandó időt és költséget”.¹¹⁷ Ugyanakkor véleményem szerint a know-how az iparjogvédelem területére is elhelyezhető függetlenül az új Ptk. rendszerbeli elhelyezésétől függetlenül, hiszen maga a „védett ismeret” olyan műszaki, gazdasági jellegű, egyben szellemi tevékenység és alkotó munka eredménye, amely ebből fakadóan vagyoni értékkel bír.

¹¹⁴Vt. 24. § (6) bek.

¹¹⁵új Ptk. 2:47. § (2) első fordulata

¹¹⁶Az új Ptk magyarázata I./VI. szerk.: Wellmann György HvgOrac 2013. 156. o

¹¹⁷Lontai Endre-Faludi Gábor-Gyergyánfy Péter-Vékás Gusztáv: Szellemi alkotások joga, Eötvös Kiadó, Budapest, 2006. 187. o.

Emellett az új Ptk.-ban megfogalmazott kitétel,¹¹⁸ amely szerint nem hivatkozhat a jogosult azzal szemben védelemre, aki a jogosulttól független módon tett szert erre az ismeretre, szintén a szellemi alkotásokhoz közelíti a know-how fogalmát, tekintve hogy a találmány esetében is előfordulhat, hogy a feltalálótól függetlenül, valaki más is kifejlesztette a találmányt.

Egy további érv, mely emellett szól pedig véleményem szerint az, hogy a személyhez fűződő jogok természetüknél fogva nem forgalomképesek, a know-how-t pedig az elmúlt évek joggyakorlata forgalomképesnek tekintette, és így apportálására is sor kerülhetett. Ebből arra következtethetünk, hogy a know-how-hoz tapadnak vagyoni jogosultságok, melyek szerződéssel átengedhetők, ahogyan a szerzői művek, találmányok, védjegyek esetén is beszélhetünk ilyen jogosultságokról. Nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül Menyhárd Attila észrevételét, miszerint a know-how-hoz kapcsolódó vagyoni jogok átruházhatóságát sem a Ptk. sem más háttérjogszabály nem mondja ki.¹¹⁹

A know-how apportálásával kapcsolatban már 1989-ben keletkezett egy gazdasági kollégiumi állásfoglalás, mely GK 52. számon jelent meg. Az állásfoglalás know-how-t a társaság rendelkezésére bocsáthatónak nyilvánította, mivel a kollégium álláspontja szerint az szellemi tevékenység eredménye, tehát szellemi alkotás¹²⁰ és ebből fakadóan vagyoni értékkel is bír. Annak ellenére, hogy a know-how új Ptk.-ban elfoglalt rendszerbeli helye nem ezt a felfogást erősíti, az állásfoglalást továbbra is irányadónak tekintem.

A forgalomképesség kritériumának való megfelelés igazolásaként az állásfoglalás hivatkozott arra, hogy az ilyen ismeretek ellenérték fejében történő átruházása gyakori, így tehát ez a gazdasági társaság viszonylatában is megengedhető, amely az apportálás lehetőségét is maga után vonja. Ez tehát azt az álláspontot támasztja alá, hogy a know-how inkább a szellemi alkotások területéhez közelíthető.

A know-how apportja megvalósulhat a know-how átruházásra irányuló szerződés, vagy know-how licencia szerződés útján.¹²¹ Két eseti döntés is megállapítja viszont azt, hogy a know-how csak tárgyasult formában bocsátható a társaság rendelkezésére. Az egyik ilyen döntés indokolásából kitűnik, hogy a know-how rögzített forma nélkül nem tudna a társaság birtokába kerülni. Emellett tárgyasult forma nélkül az apportként rendelkezésre bocsátott know-how

¹¹⁸Új Ptk.: 247:2. § második fordulata

¹¹⁹Menyhárd Attila: A know-how apportálhatósága Emlékkönyv Lontai Endre egyetemi tanár tiszteletére, Budapest: ELTE ÁJK, 2005. 133. o.

¹²⁰A KGD 1994. 62 számú döntés a GK. 52 alapján szintén apportálhatóvá nyilvánított egy két tanulmányt is, melyek üzleti, gazdasági témában keletkeztek.

¹²¹Görög Márta: A know-how jogi védelmének alapvető kérdései HvgOrac, Budapest 2012. 137. o.

végrehajthatósága sem lenne biztosítható, ami a hitelezők számára kockázatot jelentene.¹²² Egy másik döntés a GK 52. alapján vezeti le a tárgyasult forma követelményét, mivel indokolásában a know-how-t szellemi alkotásnak nevezte a Legfelsőbb Bíróság, tehát ebből kifolyólag az indokolás szerint tárgyi alakban kell, hogy megjelenjen.¹²³ Az új Ptk. alapján is megkövetelhető ez a kritérium annak ellenére, hogy nem a szellemi alkotások körében került szabályozásra, mivel a fogalma tartalmazza a „*rögzített*” kifejezést, mely magával hordozza a „*védett ismeret*” tárgyasult voltát.

Nem felelt meg a know-how követelményének az áru kereskedelmi nevére vonatkozó ötlet, javaslat, mivel az nem bír önálló vagyoni értékkel és nem tekinthető szellemi alkotásnak sem, így társaságba sem apportálható.¹²⁴

¹²² BH 2000. 219

¹²³ BH 1995. 111

¹²⁴ BH 2005. 209

3. Vagyoni értékű jogok apportja

A jogok apportálhatósága szintén számos elméleti problémát vet el, ugyanakkor gyakorlati jelentőségük egyre nagyobb. A polgári jogi jogviszonyok alapvetően két nagy csoportra oszthatóak: a vagyoni típusú és a személyi típusú jogviszonyokra. A vagyoni típusú jogviszonyokon belül megkülönböztethetünk dologi, kötelmi és öröklési jellegű jogviszonyokat, míg a személyi típuson belül jogalanyisággal kapcsolatos jogviszonyokat és a személyhez fűződő jogok védelmével kapcsolatos jogviszonyokat.

A jogok apportálhatóságának szempontjából azt vizsgáljuk, hogy melyek azok a jogviszonyok, melyekben a jogosult azt őt megillető jogok gyakorlását átengedheti, vagy átruházhatja a társaságra.

3.1 Vagyoni jellegű jogviszonyokból származó jogok

3.1.1. Dologi jogok

A dologi jogok közé sorolható a tulajdonjog, a birtoklás joga, a használat joga, a korlátozott dologi jogok. A korlátozott dologi jogokon belül nevezetesen a haszonélvezeti jog, használati jog, földhasználati jog és a szolgalmi jog. A korlátozott dologi jogok az elnevezés ellenére nem csak dolgokon, hanem „forgalomképes javakon”¹²⁵ is fennállhatnak, s ezért közvetett tárgyak is bővebb lehet. Ezt támasztja alá az is, hogy az új Ptk. megengedi, hogy haszonélvezeti jog jogon és követelésen is fennállhasson. A szerkezetük abszolút jellege viszont a dolgokon fennálló tulajdonjoghoz közelíti őket. Ezen jogok közül az apportálás szempontjából a haszonélvezeti jogok és a használati jogot vetem részletesebb vizsgálat alá.

3.1.1.1. Haszonélvezeti jog

A haszonélvezeti jogra vonatkozó szabályokat a Ptk. 157.§ tartalmazza. A haszonélvezeti jog személyhez kötött és abszolút szerkezetű jog, melynek jogosultja a dolgot birtokában tarthatja, használhatja és hasznait szedheti. A tulajdonos személyének változása a haszonélvezeti jogot nem érinti, de a haszonélvezeti jog legfeljebb a jogosult élete végéig állhatott fenn.¹²⁶ Az új Ptk. szabályozása szerint jogi személy javára haszonélvezeti jog csak korlátozott időre, de

¹²⁵Menyhárd Attila: Dologi jog, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest 2010. 339. o.

¹²⁶Ptk. 157. § (1) - (4) bek.

legfeljebb ötven évre engedhető, a határozatlan időre alapított haszonélvezet pedig szintén ötven évig állhat fenn.¹²⁷ A haszonélvezet létrejöttéhez a dolog átadására, ingatlan esetében pedig az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésre is szükség van.¹²⁸ A haszonélvezeti jog természete és ezzel kapcsolatban az apportálhatóság kérdése több aspektusból is vizsgálható. Egyrészt megközelíthetjük onnan, hogy apportálható-e olyan dolog, amin haszonélvezeti jog áll fenn? Ez esetben a dolog és nem jog apportálásáról van szó. A dologi jogokkal terhelt dolgok apportálásával kapcsolatban megtárgyaltak tehát ide is kapcsolhatóak.

Másrészt pedig vizsgálhatjuk azt is, hogy sor kerülhet-e magának a haszonélvezeti jognak az apportálására? Erre a kérdésre nemleges válasz adható, ami magának a haszonélvezeti jognak a személyhez tapadó jellegéből következik, nevezetesen hogy másra nem átruházható, ennél fogva forgalomképtelen. Ugyanakkor a jog gyakorlása átengedhető ellenérték fejében, viszont csak akkor, ha a tulajdonos a dolog használatára nem tart igényt.¹²⁹ Ezért az apportáláshoz a tulajdonosi hozzájárulás mindenképpen szükséges.

Nem tartotta megengedhetőnek a Legfelsőbb Bíróság, hogy a haszonélvező a haszonélvezeti jog tárgyát képező ingatlan bérleti jogát apportálja.¹³⁰ A bíróság indokolása szerint az apportálás jogcíme nem volt megfelelő, mivel a haszonélvező a tulajdonossal nem bérleti jogviszonyban van, így a haszonélvezeti jogviszonyból eredően bérleti jogot nem apportálhat, hiszen két birtoklásra vonatkozó jogcímre egyszerre nem lehet hivatkozni. Nincs ugyanakkor kizárva az, hogy a gazdasági társaság javára haszonélvezeti jogot alapítsanak, így ilyen formában is sor kerülhet apportálásra.¹³¹ Az új Ptk. jogi személy haszonélvezeti jogára vonatkozó időbeli korlátozása a haszonélvezeti jog alapításával történő apportálásnál is irányadó szempont. Ebből kifolyólag a jogi személy részére alapított haszonélvezeti jog legfeljebb ötven évig állhat fenn.

¹²⁷új Ptk. 5:147. § (5) bek.

¹²⁸Ptk. 158. § (1) bek.

¹²⁹Ptk. 159. § (2) bek.

¹³⁰KGD 2003. 46

¹³¹EBH 2011. 2361

3.1.1.2. Használati jog

A használati jog terjedelmében szűkebb, mint a haszonélvezeti jog. A használati jog jogosultja a dolgot a saját, illetve együtt élő családtagjai szükségleteit meg nem haladó módon használhatja, illetve hasznait szedheti.¹³² A használati jog gyakorlása másnak nem engedhető át, így apportálás során csak használati jog alapítására kerülhet sor.

Vagyontárgyak használati joga kapcsán egy lízingelt vagyontárgy használati jogának apportálása merült fel. Az eset során a bíróság azt állapította meg,¹³³ hogy a használati jog is képezhet vagyoni értéket, ezért annak apportálása is lehetséges, de ahhoz a tulajdonos hozzájárulására van szükség a Ptk. 426.§ (1) bekezdése alapján.

Apportálhatónak nyilvánította a Legfelsőbb Bíróság az olyan ingatlan használati jogát, amely utóbb harmadik személy hozzájárulása nélkül átruházható, ugyanakkor indokolásában kifejtette, hogy a törvény a vagyoni értékű jogokkal szemben nem követeli meg a végrehajthatóságot, és a harmadik személy hozzájárulása nem hitelezővédelmi szempont, hanem a társaság önálló gazdálkodását segíti elő.¹³⁴ Véleményem szerint a szellemi alkotások és jogok esetében a végrehajthatóság nem lett volna értelmezhető, hiszen azokra végrehajtási eljárást nem minden esetben lehetett volna indítani. Ezért fogalmazott úgy a jogalkotó, hogy az apport tárgya utóbb harmadik személy hozzájárulása nélkül átruházható kell, hogy legyen. Úgy gondolom azonban, hogy ez a feltétel a hitelezők védelme miatt került a törvénybe, hiszen a gazdasági társaságok célja elsősorban nem az, hogy a tagoktól a társasági induló vagyon részeként kapott vagyoni jogosultságokat átruházza másokra, az ilyen jogosultságok a társaság üzletszerű gazdasági tevékenységét hivatottak előmozdítani. Az említett eseti döntés háttere speciális helyzet is volt, mivel a Grassalkovich kastély hasznosításának céljára hoztak létre egy közhasznú társasági formát. A kastély az önkormányzat, illetve a Magyar Állam tulajdonában állt és állami szerv kezelte. A használati jogot kormányhatározat¹³⁵ is „szavatolta”, ezáltal biztosított volt a használati jog utóbbi harmadik személy hozzájárulása nélküli átruházhatósága.

¹³²Ptk. 165. § (1) bek.

¹³³Cg. II. 31.257/1991.

¹³⁴KGD 1997. 8

¹³⁵1009/1994. (II.3.) kormányhatározat

3.1.2. Kötelmi jogok

A kötelmi jogok keletkezése kötelmi jogviszonyon alapul, melynek tárgya a tulajdonjoggal ellentétben nem feltétlenül valamilyen dolog, hanem valamilyen tevékenység kifejtése vagy valamiért való helytállás is lehet.¹³⁶ Jellemzője, hogy relatív szerkezetű, tehát meghatározott személyek között állhat fenn, és pozitív tartalmú, tehát valamilyen tevőleges jellegű magatartást feltételez. A kötelem kötelezettségek összességeként is felfogható.¹³⁷ A kötelem általában szerződéses jogviszonyt feltételez, de egyéb kötelem keletkeztető tény is létrehozhatja. Apportálás szempontjából a bérleti jog és a követelés nem pénzbeli hozzájárulásként a társaság rendelkezésére bocsátásának lehetőségeit vizsgálom.

3.1.2.1 Bérleti jog

A bírói gyakorlat az ingatlanokkal kapcsolatos jogok apportjára vonatkozóan már a cégbíróságok működésének megkezdésekor kialakította álláspontját. Lehetővé tette ugyanis, hogy apportként az ingatlan bérleti jogát, vagy helyiséghasználati jogát a társaság vagyonába vigyék.¹³⁸

A Ptk. kötelmi jogi különös részében a bérlettel kapcsolatban csak a dolgok bérletének szabályairól rendelkezett részletesen. Az ingatlanok bérletével kapcsolatban külön jogszabályra utalt, így azok bérleti jogára vonatkozóan az *a lakások és helységek bérletére, valamint elidegenítésükre vonatkozó szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény* (továbbiakban Lt.) adott iránymutatást. Az új Ptk. a bérlethez képest speciális rendelkezéseket is tartalmaz a lakásbérletre vonatkozóan¹³⁹ A lakástörvény a lakások és helységek bérleténél azonban továbbra is irányadó. Az Lt. 2.§ (1) bekezdése szerint a bérleti jogot a bérlő és bérbeadó szerződése hozza létre, mely határozott vagy határozatlan idejű lehet, vagy pedig egyéb feltételhez köthető. Emellett csak írásban lehet érvényesen megkötni.¹⁴⁰ Helyi önkormányzati és állami tulajdonban lévő lakásra is köthető bérleti szerződés, de önkormányzati lakás esetén önkormányzati rendelet egyéb feltételeket is megállapíthat a törvény keretein belül.¹⁴¹ Lehetőség van például olyan feltétel meghatározására is, amely megköveteli a bérlőtől, hogy

¹³⁶Eörsi Gyula: Kötelmi jog általános rész, Nemzeti Tankönyvkiadó 1999. 11.o.

¹³⁷Eörsi Gy. i.m. (1999.) 13.o.

¹³⁸Visegrády Antal - Monori Ferenc: A bírói gyakorlat jogfejlesztő szerepe a társasági jogban, Magyar Közigazgatás 435. o.

¹³⁹új Ptk. 6:342. §

¹⁴⁰Lt. 2. § (5) bek.

¹⁴¹Lt. 3. § (1) bek.

életvitelszerűen az ingatlanban tartózkodjon, mely kizárhatja a bérleti jog apportálását. A bérlő bérleti jogát albérletbe adhatja, de csakis a lakás bizonyos részére vonatkozóan.¹⁴² Az egész terület albérletbe adásához csak a helyiségek esetében van lehetőség¹⁴³ és ehhez mindkét esetben szükség van a tulajdonos hozzájárulására.

A helyiségek bérlete esetén a „bérlő olyan személy, aki gazdasági célú tevékenységet végez, a helyiség ugyanis nem lakáscélú használatot feltételez.”¹⁴⁴ Helyiségek bérlete esetén a törvény a bérleti jog átruházását is megengedi, de természetesen a bérbeadó hozzájárulásához köti, melyet a bírói gyakorlat is követ.¹⁴⁵ A helyiségek bérleti jogával kapcsolatban több ítélet is született.

Erre példa a Legfelsőbb Bíróság egyik eseti döntése,¹⁴⁶ melynek elvi jelentősége az, hogy a bíróság a helyiségek bérleti jogát vagyoni értékű és forgalomképes jognak tekintette így tehát az apporttal szemben támasztott kritériumoknak megfelelt.

A helyiségek bérleti jogának apportálása során, a kérelem során vizsgálni kell, hogy a helyiség használatához fennállnak-e a jogszabályok által megkövetelt feltételek, ami egy használati jogra vonatkozó hatósági határozatot is jelenthet.¹⁴⁷ Kivételes esetben sor kerülhetett a tulajdonos hozzájárulása nélkül is bérleti jog apportjára. Erre a privatizációval összefüggésben volt lehetőség az 1990. évi LXXIV tv. alapján,¹⁴⁸ ezért a bíróság megengedte egy üzlethelyiség bérleti jogának apportálását, mivel a tulajdonosi hozzájárulást a jogszabály nem követelte meg.¹⁴⁹

3.1.2.2 Követelés

A Ptk. engedményezés útján megengedi a jogosultat megillető követelés átruházását.¹⁵⁰ Nem lehet engedményezni az olyan követeléseket, melyek a jogosult személyéhez kötöttek, vagy amiket a jogszabály zár ki. Így például személyiségi jogsértés esetén, amennyiben a bíróság a nem vagyoni kár megtérítését ítélte meg, az ebből származó követelését a sérelmet szenvedett fél nem ruházhatta át, hiszen az az ő személyéhez fűződő jogainak megsértéséből származó

¹⁴²Lt. 333. § (1) bek.

¹⁴³Lt. 41. § (1) bek.

¹⁴⁴Csécsey-Fézer-Károlyi-Petkó-Törő A gazdasági szféra ügyletei Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2006. 229. p.

¹⁴⁵KGD 1995. 204 A bérlő előzetes hozzájárulása esetén a helyiség bérleti joga apportálható

¹⁴⁶BH 1990. 479

¹⁴⁷LB. Cg. II. 30.555/1992

¹⁴⁸1990. évi LXXIV. törvény a kiskereskedelmi, a vendéglátóipari és fogyasztási szolgáltató tevékenységet végző állami vállalatok vagyonának privatizálásáról (értékesítéséről, hasznosításáról)

¹⁴⁹KGD 1996. 41

¹⁵⁰Ptk. 328. § (1) bek.

deliktualis jogviszonyon alapult. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a már megtérített kár összegét a sérelmet szenvedett fél más számára ajánlja fel.

Ez a kritérium az követelés apportja során is irányadónak tekinthető. Ilyen alapon a bíróság sem engedte meg, hogy a tag egy korábban vele szemben folytatott büntetőeljárással összefüggésben, a személyhez fűződő joginak megsértése okán indított eljárásban az általa követelt kártérítést arra a gazdasági társaságra engedményezze.¹⁵¹

A követelés engedményezése esetén az apportőr a követelés jogosultja lehet. Ennek során az eredeti jogosult helyén az új jogosult a gazdasági társaság lesz, amely a követelést megszerző félként lép a jogviszonyba. Az engedményezés szerződés útján, történhet, melyről a kötelezettet is értesíteni kell. A követelés engedményezésére vonatkozó megállapodás nincs alakszerűséghez kötve, de azt célszerű a társasági szerződésbe foglalni. Engedményezéssel csak követelések átruházására van lehetőség, jogokéra nem.¹⁵²

Az új Ptk. úgy rendelkezik az engedményezéssel kapcsolatban, hogy követelés csak akkor engedményezhető, ha az engedményezéskor már létezik az a jogviszony, amelyből a követelés fakad.¹⁵³ Az új Ptk.-hoz fűzött kommentár¹⁵⁴ ugyanakkor szót ejt arról, hogy jövőbeli követelés átruházására kötelezettség ettől függetlenül vállalható. Emellett azt is fontos megjegyezni, amire a kommentár is kitér, hogy csak akkor tekinthető jövőbelinek a követelés, ha az alapjául szolgáló jogviszony még nem létezik. Amennyiben a jogviszony létezik, de a követelés még ténylegesen nem jött létre, engedményezésre már akkor is lehetőség van. A bírói gyakorlat jelenleg is megengedi a jövőbeli követelés engedményezését, ugyanakkor a gazdasági társaságba történő apportálás esetén ez Török Tamás szerint vitatható.¹⁵⁵ Mind a harmadik Gt. mind az új Ptk. a követelések apportját jogerős bírósági határozaton alapuló, vagy adós által elismert követelések esetében engedi meg, ám jövőbeli követelésre vonatkozóan sem tartozáselismerést nem lehet tenni, sem bírósági határozatot nem lehet hozni, így tehát a jövőbeli követelések sem apportálhatóak.

A követelés apportálására a későbbi vonatkozó jogszabályok alapján lehetőség nyílt, azonban a Legfelsőbb Bíróság az első Gt. alapján nem engedte meg a kötelmi jogviszonyon alapuló pénzkövetelés apportját.¹⁵⁶ Az új Ptk. szerinti engedményezés, a jogátruházással együtt a dologi jog logikáját követi, amely azt jelenti, hogy ezen ügyletekhez megfelelő jogcím is

¹⁵¹BH 1998. 379

¹⁵²Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság, VB/06311

¹⁵³új Ptk. 6:194. § (1) bek.

¹⁵⁴Az új Ptk. magyarázata V./VI. szerk.: Wellmann György, Hvg Orac, 2013. 349. o

¹⁵⁵Török Tamás: A követelés nem pénzbeli hozzájárulásként történő szolgáltatása, Gazdaság és Jog, 2009. 5. szám 8.

¹⁵⁶BH 2000. 213

szükséges lesz, s ezzel az engedményezés is átruházó ügyletté válik.¹⁵⁷ Így tehát a követelés apportjánál is irányadóak az átruházás kapcsán megkövetelt feltételek.

Külön kell szót ejteni ebben a fejezetben a tagi kölcsönről, mely esetben a tag követelése a társasággal szemben áll fenn. A második Gt. nem engedte meg kft. esetében a beszámítást¹⁵⁸ a vagyoni hozzájárulások teljesítésekor, ezért tagi kölcsönrel törzstőke-emelésre, és ebből kifolyólag apportra sem volt lehetőség.¹⁵⁹ A beszámítást a harmadik Gt. sem engedte meg a kft.-vel szemben, ugyanakkor a beszámítás a lejárt és egyenmű követelésekre vonatkozik. Ezért ez a szabály nem volt akadálya a tagi kölcsön apportálásának¹⁶⁰ mivel ez esetben is követelés engedményezéséről van szó. Így tehát a megengedte a bíróság a tagi kölcsön apportálását.¹⁶¹ Az új Ptk. már nem tartalmazza a kft.-vel szemben történő beszámításra vonatkozó tilalmat.

3.2 Személyi jellegű jogviszonyból származó jogok

A személyi jellegű jogviszonyoknak két csoportját különböztethetjük meg: a jogalanyiséggel kapcsolatos jogviszonyok és a személyhez fűződő jogok védelmével kapcsolatos jogviszonyokat. A jogalanyiséggel kapcsolatos jogviszonyok társasági jogi szempontból nem relevánsak, ezért azokkal bővebben nem foglalkozom. A személyhez fűződő jogok védelmével kapcsolatos jogok között több olyan jog is van, amely a természetes személyeken kívül a gazdasági társaságok esetében is jelentőséggel bírnak.

A gazdasági társaságok vonatkozásában az új Ptk. Harmadik Könyve a jogi személyek általános szabályainál, azon belül is a jogi személy jogképességénél utal arra, hogy a jogi személy személyhez fűződő jogaira,¹⁶² amennyiben természetük nem zárja ki, a személyiségi jogokra vonatkozó szabályok alkalmazandóak.

A személyiségi jogok átruházása jellegüknél fogva kizárt, mivel azok a személyhez kötöttek, ugyanakkor előfordulnak olyan esetek, amikor mégis sor kerül ezen jogok gyakorlásának átengedésére és ezek vagyoni értékkel is bírhatnak. Az új Ptk. alapján ilyen lehet a már korábban megtárgyalt know-how, mely az új szabályozás szerint szintén a személyiségi jogok között szerepel.

¹⁵⁷Bodzási Balázs: Főbb változások az új Ptk.-nak a jogi személyekre, valamint a gazdasági társaságokra irányadó közös szabályaiban, Céghírnök, 2013. 8. szám 6. o.

¹⁵⁸második Gt. 129. §

¹⁵⁹BH 2002. 150

¹⁶⁰Darai Péter: Az apport értékelésének és szolgáltatásának egyes kérdései II., Céghírnök, 2012. 8. szám 14. o.

¹⁶¹ÍH 2008. 73

¹⁶²új Ptk. 3:1. § (3) bek.

3.2.1. Goodwill

Egy másik ilyen jog a névhasználat joga, amely a régi és új Ptk. szabályozása alapján is személyiségi jog. A névhasználat jogából vezethető le ugyanis a goodwill, ami egy társaság jó hírnevét és az üzleti, gazdasági életben való elismertségét jelenti, mely a név használatával realizálódik. Alapvetően a goodwill a társaság nevéhez köthető, megsértése esetén a névviseléshez való jog megsértése alapján lehet fellépni, ugyanakkor a jó hírnév védelméhez is kapcsolódik. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság egy döntése¹⁶³ során felvázolta a nemzetközi kereskedelembe kialakult felfogás alapján a goodwill legfontosabb ismérveit. Eszerint a *„goodwill nem azonosítható a cégnévvel, de attól nem választható el, továbbá attól az üzleti tevékenységtől sem választható el, melynek kedvező megítélését maga a goodwill jelenti.”*

Tekintettel arra, hogy egy ilyen, a gazdasági életben már elismert név viselése gazdasági előnyt is hozhat a társaságnak, ezért az vagyoni értékkel bírhat. Ennél fogva a névhasználat joga, mint személyiségi jog vagyoni értékű joggá válhat. Ebben az esetben az apportőr a névhasználati jog jogosultja lehet, apportálására pedig a névhasználati jog gyakorlását engedélyező szerződéssel van lehetőség.

Így a Legfelsőbb Bíróság megengedhetőnek tartotta a goodwill apportálását abban az ügyben,¹⁶⁴ amelyben egy részvénytársaság nem pénzbeli hozzájárulása a nevében szereplő szó használatának engedélyezése volt a létrehozni kívánt társaság cégnevében. Indokolásában a bíróság kitért arra, hogy az üzleti életben való ismertség megszerzése, az üzletkör kialakítása időbe telik, így egy ismert cég nevének használata előnyt jelent és vagyoni értékkel bír, így megfelel az apporttal szemben támasztott feltételeknek.

Egy másik döntésében a bíróság a goodwill és az üzleti hírnév elhatárolásával foglalkozott.¹⁶⁵ Egy kft. alapítása során a tagok apportként üzleti kapcsolataikat, üzleti hírnevüket kívánták a társaság rendelkezésére bocsátani. A bíróság indokolása szerint annak ellenére, hogy az üzleti hírnév és az üzleti kapcsolatok vagyoni értéket képviselnek, azok nem forgalomképesek, mivel nem jöhet létre olyan jogügylet, mellyel a társaság rendelkezése alá kerülhetnének. Így tehát megállapítható, hogy bár a goodwill vele járó ismérve az üzleti hírnév is, önmagában az üzleti hírnév azonban nem lehet forgalomképes.

¹⁶³Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság VB/94 013.sz.

¹⁶⁴BH 1990. 476

¹⁶⁵BH 1992. 537

4. Üzletrész

Az üzletrész tulajdonosai a korlátolt felelősségű társaság tagjai, fogalmát a harmadik Gt. 121.§ (1) bekezdése rögzíti, mely szerint az a tagok jogait és a társaságból őket megillető hányadot testesíti meg. Az új Ptk.-ban¹⁶⁶ az üzletrész fogalma megváltozik, melyre részletesen most nem térek ki, annyit azonban fontos megjegyezni, hogy rögzítésre kerül, az üzletrész a törzsbetéthez kapcsolódó tagsági jogok és kötelezettségek összessége, így tehát átruházás esetén a kötelezettségek is átruházására kerülnek. Ez eddig is így történt, a Gt. szövegében azonban kifejezetten nem volt rögzítve. Kikerült a definícióból a „*megtestesít*” megfogalmazás, mely az üzletrész tárgyasult voltát erősítette. Arra vonatkozóan, hogy az üzletrész dolognak tekinthető-e vagy sem több jogvita is keletkezett, elfogadhatónak tekinthető azonban az az álláspont, hogy „*az üzletrész nem dolog, hanem olyan tagsági és vagyoni jogokat megtestesítő vagyoni értékű immateriális jogosultságok összessége, amely a hasznosítás és a rendelkezés során dolog módjára viselkedik.*”¹⁶⁷

Az üzletrész átruházható és forgalomképes, ezért apport tárgya is lehet. Az üzletrész a társaság bejegyzését követően keletkezik,¹⁶⁸ ezért csak a társaság bejegyzését követően lehet apport tárgya. Az átruházása viszont egyben a tag kilépését is jelenti a kft.-ből ez pedig a kft. személyegyesítő jellegének köszönhetően a többi tagra is hatással lehet. Emiatt az üzletrész forgalomképessége korlátozható, melyre a Gt. biztosít lehetőséget azáltal, hogy a tagok az üzletrészre egymásnak elővásárlási jogot biztosíthatnak a társasági szerződésben, vagy az üzletrész harmadik személyek általi megszerzését korlátozhatják, feltételhez köthetik, illetőleg kizárhatják.¹⁶⁹ Emellett a tagot, a társaságot és a taggyűlés által kijelölt személyt is elővásárlási jog illetheti meg az üzletrészre vonatkozóan.¹⁷⁰

Így tehát az üzletrész apportálásánál mindig szükséges megvizsgálni, hogy az adott társasági szerződés milyen kritériumokat támaszt az átruházással szemben.

Az üzletrészen fennálló elővásárlási jog azonban az adásvételi szerződések esetében érvényesül, így tehát felmerül a kérdés, hogy az üzletrész apportja esetén figyelembe kell-e venni? Egy eseti döntés szerint az üzletrész átruházásán adásvétel értendő¹⁷¹ és arra a dolog

¹⁶⁶Új Ptk. 3:164. § bek.

¹⁶⁷Társasági jog Szerk. Papp Tekla, Lectum Kiadó, 2011. 404. o.

¹⁶⁸harmadik Gt. 121. § (1) bek.

¹⁶⁹harmadik Gt. 123. § (1) bek.

¹⁷⁰harmadik Gt. 123. § (2) bek.

¹⁷¹BH 1994. 549

tulajdonjogának átruházásánál tárgyalt szabályok irányadóak.¹⁷² Az apportálás azonban véleményem szerint nem tekinthető adásvételnek, annak ellenére, hogy átruházásnak minősül, hiszen - ahogy az már a dolgok apportálásánál is kifejtésre került - az üzletrész ellenértéke apport esetén nem vételár lesz. A bíróság is erre az álláspontra jutott az ebben a témában kialakult jogvita elbírálása során.¹⁷³ Ezért apportálás esetén az elővásárlási jogot nem lehet figyelembe venni, ami az apportálni kívánt üzletrész forgalomképességét befolyásolhatja. Abban az esetben azonban, ha a társasági szerződés egyéb feltételt¹⁷⁴ támaszt az üzletrészek átruházására vonatkozóan, az akadály lehet az üzletrész apportjának is. Ezért minden esetben szükséges a társasági szerződés vizsgálata, hiszen az ki is zárhatja az apportot, mint az üzletrész átruházásnak egyik jogcímét.

Az üzletrészek apportjához kapcsolódnak a nemzeti vagyonról szóló törvény¹⁷⁵ azon rendelkezései is, melyek szerint, az állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő társasági részesedések a kizárólag állami vagy önkormányzati tagsággal rendelkező gazdasági társaságok részére nem pénzbeli hozzájárulásként rendelkezésre bocsáthatók. Így tehát egyéb jogszabály az üzletrészt megszerzők körét - mint alanyi kört - további feltételekhez kötheti, mely a társasági szerződésen túl korlátozhatja az üzletrész forgalomképességét.

¹⁷²A döntés száma BH 1994. 202, ennek ellentmond azonban a BH 1998. 238 számú döntés, mely azt állapította meg, hogy az üzletrész még átruházás esetén sem minősül dolognak, ennek ellenére a még ugyanabban az évben közzétett döntés (BH 1998.551) az üzletrészre az ingókra vonatkozó végrehajtási szabályokat rendelte alkalmazni, így tehát az üzletrészt dolognak tekintette.

¹⁷³BH 1993. 512

¹⁷⁴Például az átruházást a taggyűlés hozzájárulásához köti.

¹⁷⁵2011. évi CXCVI 4. § (6) bek., 5. § (8) bek.

5. Értékpapírok

Az értékpapírok funkciója, hogy a követelés a forgalomban önálló életet éljen, a követelés jogosultjától függetlenné válva vagyoni jogot testesítenek meg. Az értékpapír „*olyan egyoldalú nyilatkozatot tartalmazó alakszerű okirat, mely a benne foglalt jogosultságot oly módon testesíti meg, hogy azt az okirat nélkül sem érvényesíteni, sem bizonyítani, sem átruházni nem lehet.*”¹⁷⁶

Annak ellenére, hogy az értékpapírok nem tekinthetők klasszikus értelemben vett dolognak – melyet rendszerbeli helyük is alátámaszt – a Ptk. alkalmazni rendeli rájuk a tulajdonjogi szabályokat, így tehát tulajdonjog tárgyává válhatnak,¹⁷⁷ ami azt jelenti, hogy átruházhatóak, forgalomképesek. Az új Ptk. az értékpapírokról szóló szabályozást már a kötelmi jogról szóló szabályok között helyezte el.¹⁷⁸

Az értékpapírok többféle szempontból osztályozhatóak,¹⁷⁹ én most a bennük foglalt vagy megtestesített alanyi jog szerint vizsgálom meg őket, mivel ezen alanyi jog lesz az az átruházni kívánt jog, melyet apportálás esetén a társaság rendelkezésére bocsáthat az apportőr. Így tehát ezek az alanyi jogok megtestesíthetnek kötelmi jogi jogviszonyból származó követelést, dologi jellegű jogokat, melyek a dolog tényleges átadása nélkül rendelkezési jogosultságot biztosítanak a dolog felett, tagsági jellegű jogviszonyokat és egyéb jogokat, melyek az első három csoportba egyértelműen nem sorolhatók be sajátos jellegük miatt.

Apportálás szempontjából azt kell elsősorban megvizsgálni, hogy az apportálni kívánt értékpapír átruházható vagy forgatható-e. Az átruházhatóság másképpen alakul a nyomdai úton előállított és a dematerializált értékpapírok esetében. A nyomdai úton előállított értékpapírok lehetnek bemutatóra szólóak és névre szólóak. A bemutatóra szóló értékpapírok esetében az értékpapír jogosultja az, aki azt birtokában tartja,¹⁸⁰ így az értékpapír egyszerű birtokba adással átruházható, amennyiben az átruházási szándékkal történik. A névre szóló értékpapír esetében teljes vagy üres forgatmánnyal történhet az átruházás. Az értékpapír jogosultja ez esetben az lesz, akinek a neve az értékpapíron jogosultként szerepel vagy akinek a jogosulti minőségét a forgatmányok megszakíthatatlan láncolata igazolja. Az értékpapír forgathatóságát a kibocsátó vagy jogszabály kizárhatja, ebben az esetben az értékpapír kötelezettje csak az

¹⁷⁶Értékpapírijog (Szerk. Gellén Klára) JatePress Szeged 2009. 25. o.

¹⁷⁷Ptk. 94. § (2) bek.

¹⁷⁸új Ptk. 6:565. § - 6:578. §

¹⁷⁹pl. kibocsátók köre, lejárat, hozam stb.

¹⁸⁰Vagy nem tartalmazza a jogosult nevét, vagy tartalmazza, de bemutatói záradék is szerepel benne.

abban megjelölt jogosultnak teljesíthet.¹⁸¹ Ilyenkor az értékpapírba foglalt követelés engedményezésére van lehetőség, tehát az ilyen követelés apportjára is csak engedményezés útján van lehetőség.

Dematerializált értékpapírok esetében az értékpapírszámlán történő terhelés és jóváírás útján valósul meg az értékpapírban megtestesített követelés engedményezése. Ehhez mind az apportőrnek, mind a gazdasági társaságnak rendelkeznie kell értékpapírszámlával.

Az értékpapírok átruházhatóságát tekintve tehát mindig meg kell vizsgálni az értékpapír formáját, ezt követően pedig azt, hogy a forgathatóságot, vagy átruházhatóságot a kibocsátó, vagy valamilyen jogszabály kizárta-e. Amennyiben nem, úgy az átruházás megfelelő kellékeivel probléma nélkül sor kerülhet az értékpapír apportjára.

Váltó esetében született egy eseti döntés, melynek alapja az volt, hogy a tag által apportálni kívánt váltó kötelezettje maga a társaság volt.¹⁸² Ez gyakorlatilag a társaság adósságának elengedését jelentette, nem pedig tényleges vagyoni hozzájárulást, így bíróság ezt nem engedte meg.

Sajátos problémát vetett fel a közraktári jegy¹⁸³ átruházhatósága. A közraktári jegy kibocsátására akkor kerül sor, ha az áru letétele és őrzése közraktári szerződés alapján történik. Mivel ez idő alatt az áru forgalmazására nem kerülhet sor, a letevő az árut közraktárban helyezi el, amelyért díjat fizet, a közraktár pedig közraktári jegyet bocsát ki, amely az áru feletti rendelkezési jog gyakorlását biztosítja. Amennyiben a letevő az őrzésre letett árut fedezetként használva kölcsönt vesz fel, akkor a zálogjegy elválik az árujegytől. Mivel az áru kiszolgáltatására csak a két jegy együttes birtokában van lehetőség,¹⁸⁴ a gyakorlatban¹⁸⁵ felmerült az a kérdés, hogy átruházásukra is csak együttesen vagy külön-külön is van-e lehetőség? Ezt a törvény megengedi,¹⁸⁶ tehát ilyenkor mind a zálogjegy, mind az árujegy a forgalomban önállóan átruházható értékpapír, tehát apportjukra is sor kerülhet. Célszerű azonban figyelembe venni, hogy az áruhoz a gazdasági társaság is csak a két jegy együttes birtokában juthat hozzá.

¹⁸¹Harsányi Gyöngyi: Értékpapírok és ügyletek a magyar tőkepiacon, Miskolci Egyetem ÁJK, Miskolc 2002. 17. o.

¹⁸²BH 1995. 591

¹⁸³A közraktározási tevékenységről és a közraktári jegyről szóló 1996. évi XLVIII. (Ktkj.) törvény szabályozza

¹⁸⁴Ktkj. 25. § (1) bek.

¹⁸⁵BH 1996. 162, EBH 1999. 38

¹⁸⁶Ktkj. 26. § (1) bek.

III. Összegzés

Az apportálható dolgok, szellemi alkotások és jogok széles körét igyekeztem feltárni a bírói gyakorlat alapján rávilágítva azokra a gyakorlati problémákra, melyek a jogértelmezés során felmerülhetnek egy-egy tárgy apportjánál.

Ezek alapján a következő szempontok vizsgálatát látom fontosnak az apport tárgyának meghatározásánál. Amennyiben egy társaság alapításánál nem pénzbeli hozzájárulást kívánunk rendelkezésre bocsátani, először is meg kell vizsgálnunk, hogy az jogszabály rendelkezése szerint apportálható-e. Amennyiben igen, úgy azt kell megnéznünk bír-e valamilyen vagyoni értékkel és forgalomképes-e a Ptk. szabályai szerint. Amennyiben nem, úgy a tárgyra vonatkozó más háttérjogszabály vizsgálata szükséges. Ha a jogszabályok által az apportálás lehetséges, akkor sem szabad figyelmen kívül hagyni a társasági vagyon funkcióját, ami elsősorban a társaság működésének biztosítása, másodsorban a hitelezők kielégítésének forrása. Így tehát előfordulhat, hogy bár jogszabályi akadály nincs, a tárgy apportja még sem célszerű.

A dolgok apportja esetében tiszta képet kaphatunk, hiszen a tulajdon átruházás szabályai a társasági jogi szabályokkal együttesen érvényesülnek és ez az új Ptk. megalkotásával sem változik, az apporttárgyakkal a társaság önállóan akadály nélkül rendelkezhet. A szellemi alkotások esetén komplexebb helyzettel találkozunk. Mivel itt a szellemi alkotás átruházásáról nem lehet szó, célszerű ügyelni arra a felhasználási és hasznosítási szerződés megkötése során, hogy a társaság részére a vagyoni jogok gyakorlása minél szélesebb körben biztosítva legyen. Aggályosnak tartom ugyanakkor a társaság szempontjából szerzői művek esetén a visszavonás jogát, mellyel a társaság rendelkezésére bocsátott vagyon kivonható. Úgy gondolom, hogy a szerző azon vagyoni jogai melyek nem átruházhatók, az új Ptk. megalkotásával már felhasználási szerződés útján sem lehetne apport tárgyai és ezt irányadónak tartom minden át nem ruházható vagyoni jogra, melyek átruházását a szellemi alkotások ágazati szabályai zárnak ki. Ennek alapján a know-howt az új Ptk.-ban elfoglalt rendszerbeli helye új megvilágításba helyezi az átruházhatóság szempontjából, ám ez véleményem szerint a gyakorlaton nem fog változtatni, mivel a know-how továbbra is rendelkezik azon ismérvekkel, melyek alapján a bírói gyakorlat kialakozta a know-how apportjának lehetőségét.

A vagyoni értékű jogok apportjának módja a jog gyakorlásának engedélyezése, a jog átruházása vagy a követelés engedményezése. Az új Ptk. megalkotásával kapcsolatban ezen apportoknál azt is figyelembe kell venni, hogy jogok átruházásánál, vagy engedményezésénél

harmadik személy joga-e nem áll-e fenn a jogon vagy követelésen, mely a forgalomképességet esetleg korlátozhatja. Emellett a személyhez tapadó jogosultságok és kötelezettségek átruházására továbbra sincs lehetőség. Sajátos kivétel a goodwill esete, mely során személyhez fűződő jog gyakorlásának engedélyezése történik, mivel az vagyoni értékkel bír. A goodwill apportjával kapcsolatban is megállapítható, hogy mivel személyhez fűződő jog, így nem átruházható. Úgy gondolom, hogy a goodwill apportjára az új Ptk. alapján már nincs jogi lehetőség.

Az üzletrésszel kapcsolatban fontos kiemelni, hogy apportálásnál az elővásárlási jog nem érvényesül, valamint kötelezettségeket is jelent a jogosultságok mellett. Mindez a tagsági jogokat megtestesítő értékpapírok apportjára is igaz. Az értékpapírok átruházása és apportja esetén is szükséges vizsgálni a megtestesített alanyi jogot és az értékpapír formáját, valamint az értékpapírra vonatkozó speciális jogszabályokat, az értékpapírok átruházásának lehetőségét és módját.

Összességében tehát mindig az adott tárgy komplex vizsgálata szükséges ahhoz, hogy az apportálás lehetősége megállapítható legyen.

Irodalomjegyzék:

1. Auer Ádám – Bakos Kitti – Buzási Barnabás – Farkas Csaba – Nótári Tamás – Papp Tekla: Társasági jog, Lectum Kiadó, Szeged 2011.
2. Csécsy-Fézer-Károlyi-Petkó-Törő (szerk.) A gazdasági szféra ügyletei, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2006.
3. Eörsi Gyula: Kötelmi jog általános rész, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1999.
4. Gellén Klára (szerk.): Értékpapírjog JatePress Szeged 2009.
5. Görög Márta: A know-how jogi védelmének alapvető kérdései HvgOrac, Budapest 2012.
6. Faludi Gábor: A felhasználási szerződés, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1999.
7. Harsányi Gyöngyi: Értékpapírok és ügyletek a magyar tőkepiacon, Miskolci Egyetem ÁJK, Miskolc 2002.
8. Kisfaludi András: Társasági jog, Complex Kiadó, Budapest 2007.
9. Lenkovics Barnabás: Dologi jog, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest 2008.
10. Lontai Endre - Faludi Gábor- Gyergyánfy Péter - Vékás Gusztáv: Szellemi alkotások joga, Eötvös Kiadó, Budapest 2006.
11. Menyhárd Attila: Dologi jog, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest 2010.
12. Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): Európai Társasági Jog KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest 2004.
13. Sárközy Tamás (lektor): A gazdasági társaságok nagy kézikönyve, Complex, Budapest 2007.
14. Sárközy Tamás (szerk.): A társasági és a cégtörvény kommentárja I. kötet, HvgOrac, Budapest 2004.
15. Sárközy Tamás (szerk.): Társasági törvény, cégtörvény 2006-2009, HvgOrac, Budapest 2009.
16. Tattay Levente: A szellemi alkotások joga, Szent István Társulat, Budapest 2005.
17. Wellmann György (szerk.): Az új Ptk magyarázata I./VI. HvgOrac, Budapest 2013.
18. Wellmann György (szerk.): Az új Ptk magyarázata V./VI. HvgOrac, Budapest 2013.

Tanulmányok

1. Bodzási Balázs: Főbb változások az új Ptk.-nak a jogi személyekre, valamint a gazdasági társaságokra irányadó közös szabályaiban, Céghírnök, 2013. 8. szám 6. o.
2. Boytha György: A szellemi alkotások joga és az új Ptk., Polgári Jogi Kodifikáció, 2000. (2. évf.) 3. sz. 13- 23. old.
3. Darai Péter: Az apport értékelésének és szolgáltatásának egyes kérdései II. Céghírnök, 2012. 8. szám 14. o.
4. Frank Edit: Szellemi termékek apportálása, Cégvezetés 2001. 2. szám 50-52.
5. Faludi Gábor: A szerzői jog átruházhatósága a magyar szerzői jogban Magyar Jog, 1995. 3. szám 155. o
6. Kovács László: A gazdasági társaság vagyona megalakulásakor, Magyar Jog 1992. 1. szám 6-12. o.
7. Kovács László: Az új apportszabályok közelebbről, Céghírnök, XVI. évfolyam, 2006. 12. szám, 8. old.
8. Gadó Gábor: A társasági vagyon szolgáltatására és védelmére vonatkozó közösségi jogi követelmények (Javaslatok a hazai részvényjog módosítására) I. rész, Gazdaság és Jog 2003. 3. szám 3. o.
9. Grad-Gyenge Anikó: Búcsú a szellemi alkotások jogától? – A szerzői jog és az iparjogvédelmi oltalmi formák védelme a magyar magánjogban Forrás: <http://ptk2013.hu/szakcikkek/grad-gyenge-aniko-bucsu-a-szellemi-alkotasok-jogatol-a-szerzoi-jog-es-az-iparjogvedelmi-oltalmi-formak-polgari-jogi-vedelme-a-magyar-maganjogban/1776> (letöltés ideje: 2013. december 17.)
10. Gyenge Anikó: A szerzői jog metamorfózisai és az editio princeps jogintézménye, dualizmus és monizmus, Magyar Jog, 2003. (50. évf.) 11. sz. 649-657. old.
11. Menyhárd Attila: A know-how apportálhatósága, Emlékkönyv Lontai Endre egyetemi tanár tiszteletére, Budapest: ELTE ÁJK, 2005. 133. o.
12. Novotni Zoltán: Társasági tulajdon avagy a tulajdonosok társasága? Jogtudományi közlöny 1990. 2. szám 63-69. o.
13. Török Tamás: A követelés nem pénzbeli hozzájárulásként történő szolgáltatása. Gazdaság és Jog, 2009. 5. szám 8.
14. Visegrády Antal - Monori Ferenc: A bírói gyakorlat jogfejlesztő szerepe a társasági jogban, Magyar Közigazgatás 435. o.
15. Wellmann György: A társasági, illetve polgári jogban mi lehet tulajdon és ebből következően apportálás, illetve átruházás tárgya? Gazdaság és Jog, 2003. 10. sz. 11-14.

Bíróági döntések

BH 1990.476
BH 1990.479
BH 1991.289
BH 1991.443
BH 1991.480
BH 1991.481
BH 1992.258
BH 1992.39
BH 1992.537
BH 1994.202
BH 1994.380
BH 1994.549
BH 1994.62
BH 1995.111
BH 1995.355
BH 1995.589
BH 1995.591
BH 1996.162
BH 1996.50
BH 1997.403
BH 1998.238
BH 1998.379
BH 1998.551
BH 1999.224
BH 2000.213
BH 2000.219
BH 2000.455
BH 2002.150
BH 2002.193
BH 2003.164
BH 2003.246
BH 2004.287
BH 2005.209
BH 2008.68
BH 2009.175
BH 2011.317
BH 2011.482
Cg.II.31.257/1991.
EBH 1999.38
EBH 2011.2361
ÍH 2008.73
KGD 1993.249
KGD 1993.255
KGD 1995.204
KGD 1995.260
KGD 1996.41
KGD 1997.182
KGD 1997.188

KGD 1997.4
KGD 1997.8
KGD 2003.46
LB. Cgf.VII.30.254/1994
LB. Pkf. IV. 24.838/2000.
LB.Cg.II.30.555/1992
Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság, VB/06311
Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság VB/94 013.sz.

Jogsabályok

1009/1994. (II.3.) kormányhatározat
1959. évi IV. tv
1988. évi VI. tv.
1990. évi LXXIV. törvény
1991. évi LXV. tv.
1993. évi LXXVIII. törvény
1994. évi LV. törvény
1995. évi XXXIII. törvény
1996. évi XLVIII. törvény
1997. évi CXLIV. törvény
1997. évi XI. törvény
1999. évi LXXVI. törvény
1999. évi LXXVI. tv.
2001. évi CXX. törvény
2006. évi IV. tv.
2006. évi V. törvény
2011. évi CXCVI. törvény
2013. évi V. törvény